

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2011 – 2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Tereza Hlaváčková

Vizuální pojetí sportu v českém a zahraničním filmu

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce:
MgA. Tomáš Kepka

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2011 - 2014

DIPLOMA THESIS

Tereza Hlaváčková

Visual concepts of sports in Czech and foreign film

Prague 2014

The DiplomaThesis Work Supervisor:
MgA. Tomáš Kepka

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce „Vizuální pojetí sportu v českém a zahraničním filmu“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Kunicích dne 10.2.2014

Jméno autorky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu MgA. Tomáši Kepkovi za jeho odborné vedení. Mé poděkování patří též paní MgA. Heleně Štichové za pomoc při gramatické kontrole práce.

Anotace

Diplomová práce s názvem VIZUÁLNÍ POJETÍ SPORTU V ČESKÉM A ZAHRANIČNÍM FILMU se zabývá proměnami zobrazování sportu v jednotlivých historických etapách. V první části se práce zaměřuje na dějiny tělesných aktivit a olympijských her, dále pak na historii filmů se sportovní tematikou, které vznikly v tuzemské produkci. Z jednotlivých období vypisujeme nejpodstatnější snímky: uvádíme rok vzniku spolu s krátkou anotací. V druhé části práce se věnujeme historii zahraničních filmů o sportu, kde počtem samozřejmě převládají filmy americké.

Klíčové pojmy

Dějiny, dokument, hraný film, sport.

Annotation

This diploma thesis named VISUAL CONCEPT OF SPORTS IN CZECH AND FOREIGN FILM deals with changes of picturing sports. First part focuses on the history of physical activities and the Olympic games. Later, it focuses on the history of films about sport in Czech cinematography – it mentions some of the most notable films related to sport topics. The following part is dealing with history of foreign films about sport – most of them produced in the USA.

Key words

Document, feature film, history, sport.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 DĚJINY TĚLESNÝCH AKTIVIT A SPORTU	10
1.1 Olympijské hry	12
1.2 Vybrané filmy o Olympijských hrách	16
1.3 Film Olympia.....	18
2 HISTORICKÝ PRŮŘEZ ČESKÝM FILMEM O SPORTU	20
2.1 Počátky filmu u nás.....	20
2.2 První filmy se sportovní tematikou	21
2.3 Filmy od roku 1940 do roku 1970.....	22
2.4 Filmy v období normalizace	25
2.5 Kinematografie od 90.let	30
3 VYBRANÉ ČESKÉ HRANÉ A DOKUMENTÁRNÍ FILMY S TÉMATIKOU SPORTU	
34	
3.1 Filmy o pohybové rekreaci a tělesné výchově	34
3.2 Filmy o sportovním fanouškovství	35
3.3 Celovečerní dokumentární filmy o sportu	36
4 HISTORICKÝ PRŮŘEZ ZAHRANIČNÍM FILMEM O SPORTU	40
4.1 Historický průřez americkým filmem o sportu	40
4.1.1 Filmová kultura USA do roku 1930 - Hollywood	40
4.1.2 Zlaté časy Hollywoodu 1930-1960	41
4.1.3 Reorganizace pravidel produkce a Nový Hollywood (1960-1980)	44
4.1.4 Film po roce 1980 – Hollywood zůstane Hollywoodem	47
4.2 Historický průřez německým filmem o sportu	48
4.3 Historický průřez italským filmem o sportu	50
4.4 Historický průřez francouzským filmem o sportu	51
5 DALŠÍ VYBRANÉ ZAHRANIČNÍ FILMY SE SPORTOVNÍ TÉMATIKOU.....	53
5.1 Vybrané hrané filmy	53
5.1.1 Vybrané hrané filmy o boxu	53
5.1.2 Vybrané hrané filmy o americkém fotbalu	57
5.1.3 Vybrané hrané filmy o baseballu	59
5.1.4 Vybrané hrané filmy o basketballu	62
5.1.5 Vybrané hrané filmy o kopané.....	64
5.1.6 Vybrané hrané filmy o ledním hokeji	65

5.1.7	Vybrané hrané filmy o bojovém umění	66
5.1.8	Další vybrané hrané filmy o sportu	67
5.2	Vybrané celovečerní dokumentární filmy	68
6	ZHODNOCENÍ: ODRAZ DOBY VE FILMU SE SPORTOVNÍ TÉMATIKOU	70
	ZÁVĚR.....	72
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74
	SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	77
	SEZNAM PŘÍLOH.....	78

ÚVOD

O sportu by se dnes dalo říci, že je všudypřítomný. Všudypřítomný proto, že hraje v životě lidí nepředstavitelnou roli. Pro někoho je sport jen volnočasovou aktivitou, pro jiného naopak profesí, jež mu umožňuje dělat to, co ho opravdu baví. Díky sportu pečujeme o své tělo. Ať už z důvodu vizuálních, které jsou patrné hned na první pohled, nebo duševních, protože během sportu často zapomínáme na starosti, a nadbytečný endorfin v nás vyvolává pocit štěstí.

Na druhou stranu vzbuzuje sport emoce, s kterými se musí poprat člověk sám. Ne, vždy totiž jde jen o štěstí a slávu. Vždyť sport nás učí snášet rány, uznávat lepší výkon druhých a v neposlední řadě umět prohrávat. Prohra častokrát tmelí kolektiv daleko více než-li výhra. V tomto směru by se o sportu dalo mluvit jako o náboženství. Vždyť právě víra v sebe sama nebo v druhé nás posouvá dále. Věřit, že příště se může dařit lépe, to je to, co by mělo být hnacím motorem každého z nás. Stejně jako náboženství se i sport opírá o určitá pravidla, která musí každý dodržovat. Sport je častokrát iniciátorem, který tmelí určitý kolektiv. Většinou se jedná o diváky, kteří se dělí podle toho, k jakému týmu či jedinci jsou nakloněni. Tráví spolu čas společnými výjezdy za utkáními svých favoritů. Protipólem tohoto odvětví je fakt, že je úzce spjato s tvorbou zisku a s korupcí, jež jeho obraz značně zhoršují. Právě tato problematika je zdůrazněna v mnoha hraných filmech o sportu.

Spojení filmu se sportem je historickou záležitostí, v níž nedílnou součástí byly a stále jsou jak peníze, tak odraz doby, v níž film vznikl. Už desítky let si takové snímky atraktivitu u diváků získávají především díky tomu, že se jedná o žánrově vcelku oddechové filmy, které jsou často založené na skutečných událostech nebo jsou přímo autobiografií úspěšných sportovců. Za komunistického režimu se staly sportovní filmy pro mnohé například obrazem situace státu. V těchto letech vládla tvrdá ruka, jež v našich podmínkách nedovolovala svobodné opuštění Československa.

Sportovní filmy přispívají také k motivaci člověka k lepším výkonům, kdy ve filmu spatří sobě podobného jedince, kterému se díky své pili, odhodlání a cílevědomosti často dostává úspěchu.

V této práci se autorka zaměřila na proměny v zobrazování sportovní tematiky v českém a zahraničním filmu. Dějiny kinematografie dělí do historických etap, v nichž hledá reprezentativní snímky, které se věnují sportovní tematice buď plně, čerpají ze skutečných událostí a životů nebo jen využívají sportu jako kulisy. Ta má ztráknout

tuctový příběh nebo, jak bylo v dobách minulého režimu obvyklé, přežvýkat pouhou propagandu.

Autorka se dále věnuje i vyobrazení jednotlivých sportů, které považuje za určující a důležité. Mezi ně patří například box, který se stal jedním z prvních sportů zaznamenaných ve filmu a řadí se mezi divácky nejvyhledávanější snímky. Další pak je americký fotbal, jež je chloubou a národním sportem USA, baseball, který je stejně tak americkým národním sportem, ale je rozšířen po celé Americe, Asii i Austrálii, basketball, který byl dříve vymyšlen pouze jako zpestření v období nepříznivého počasí, a další. Právě pro četnost filmových snímků s výše zmíněným zaměřením se autorka rozhodla dát jim více prostoru.

Cílem práce je zařadit hrané filmy i dokumenty o sportu do historických etap české a světové kinematografie a určit proměny v zobrazení této jejich tematiky, které se od sebe liší především tím, ve které době snímky vznikaly. Jejím smyslem je poukázat na sportovní filmy, jejichž hlavním mottem je právě sport. A to především ve snímcích, které se sportem nezabývají jen okrajově, ale také plně. Kde jejich příběh stojí na hlavním hrdinovi či hrdinech jdoucích za svým cílem.

Při svém zkoumání čerpala autorka historická fakta z publikací o kinematografii a sportovních aktivitách, dále používala archivní materiály a videonahrávky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DĚJINY TĚLESNÝCH AKTIVIT A SPORTU

„Sport je sociálně konstruovaný fenomén, je aktivitou vznikající a vyvíjející se ve vzájemném soužití lidí. Byl tedy historicky vzato utvářen v rámci kulturně podmíněných sociálních vztahů. Jako takový má nezastupitelné a nesmírně ilustrativní sociální, politické a ekonomické znaky.“¹

Již na počátku lidské existence byly pohybové aktivity něčím nenahraditelným. O jakémsi druhu sportovní aktivity by se dalo mluvit už tehdy, když se první lidé odhodlali k lovu potravy a právě díky pohybu přežili. Nejrůznější tělesná cvičení, rituály či pouhá zábava, to všechno plnilo funkci socializace. Upevňovaly se tak vztahy mezi členy kmene.

„Při zrodu tělesných aktivit předcházejících sportovním činností stály tři vzájemně propojené bio-psycho-sociální zdroje: přirozené instinkty, práce a intelekt.“²

Pohybová aktivita pak probíhala ve třech úrovních:

- I. Přirozený pohyb sloužící především k přežití – jednalo se o přirozené pohyby jako chůze, běh, skoky, překonávání překážek, plavání, manipulace s nástroji a zbraněmi.
- II. Rozšiřování pohybu sloužícího ke zvládnutí lidských konfliktů – například různá cvičení se zbraněmi, jízda na loďce a na zvířeti, obranná cvičení.
- III. Pohyb určující zásady kmene – především rituály spojené s tancem či hrami.

I přes nelichotivé názory filozofů a sociologů, které zpravidla označovaly pohyb za něco, co splývá s nelítostným bojem a tudíž se nejedná o sport, ale o boj o přežití, se nakonec dostalo sportu patřičné úcty. Lidé ho konečně začali brát jako něco, co spojuje určitou skupinu lidí s láskou ke stejné činnosti. Něco, čím se odprostí od práce a ve svém volném čase využijí principu hry. Není tedy divu, že se sport pomalu stal jakýmsi protikladem práce - lidé nemuseli vykonávat činnost, která jim byla přikázána, ale naopak činnost, kterou ze své vlastní vůle chtěli vykonávat oni sami.

V období matriarchátu, kdy měly ženy výsadní postavení ve společnosti, se jednalo především o sportovní souboje, povětšinou pak pěstní souboje o nastávajícího ženicha. Jelikož společenské role v tomto období určovala žena, pro muže sportovní

¹ SEKOT, A. *Sociologické problémy sportu*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2008. Str. 14.
ISBN 978-80-247-2562-8

² Tamtéž

hry vymyšleny nebyly. Jen děti využívali dalších předmětů při pohybu: luky, šípy, praky, koule, kopí, hokejky, atd.

Naopak v době neolitu, kdy vládu převzala mužská společnost, se z válečných konfliktů zrodily bojové hry, které nejlépe odpovídaly soubojům cti a slávy. Právě proto, že muži měli v tomto období výsadní postavení, byl sport využíván především jako prostředek k začlenění se do kmene. Co kmen, to jiný druh zápasu. V indiánských kmenech měli například iniciační zkoušku, která zahrnovala běh na dlouhou vzdálenost až do úplného vyčerpání. Jiný kmen zase viděl sílu v přesném hodu oštěpem po náročném běhu. Jistý africký kmen si potrpěl na to, aby muži skákali co nejvíce do výšky. Jejich skoky přesahovaly neuvěřitelných 250 centimetrů. Eskymáci byli naopak výjimeční ve zvládnutí pohybových aktivit ve vodě.

S postupem času a rozvojem lidských schopností se i některé primitivní nástroje plně přeměnily v sportovní náčiní. Například kyj nepředstavoval nástroj sloužící k roztloukání předmětů ani jako zbraň k lovu, nýbrž jako hokejka, v té době zvaná *pallilo*. Dokonce se v tomto období objevily hry podobné dnešnímu rugby, tenisu či fotbalu.

Ve starověkém Egyptě byl zase velmi populární tanec. Dnes, když hledíme na staroegyptské sochy, všímáme si pouze strnulého vyobrazení. Z toho však nelze usuzovat, že Egypťané nebyli sportovně založení, jen neuměli vymodelovat postavy v pohybu. Na druhou stranu vznikla v 15. století př. Kr. zcela mimořádná socha faraóna Amenhotepa II. Některé dochované informace svědčí o tom, že byl obdařen perfektní vypracovanou figurou a vynikal obrovskou silou. „*Údajně vyhrával závody v běhu a rovněž proslul jako vynikající veslař.*“³

Nejvýznamnější období rozvoje sportovních aktivit přinesli staří Řekové. Ti brali sport jako součást každodenního života, tzn. dbali na ideální vyrovnanou tělesnou i duševní stránku. Herní soutěže byly rituálem, jenž provázel každý jejich svátek. Právě Řekové zavedli ve školách povinnou tělesnou vojenskou přípravu. V případě Sparty se jednalo spíše o vojenskou výchovu, kdežto v Athénách se spíše než na státní výspělost hleděno na fyzičnost a rozum. Tato výchova měla soukromý charakter – zajišťovalo ji finanční přispění rodičů.

³ SOMMER, J. *Malé dějiny sportu aneb o sportech našich předků*. 1. vyd. Praha: Fontána, 2003. Str. 21. ISBN 80-7336-116-7

1.1 Olympijské hry

Když se řekne olympijské hry, nejednomu z nás se vybaví slova jako sláva, vítězství, síla, zdatnost, medaile, ale i emoce a zklamání. Jedná se zkrátka o celosvětovou událost k níž se pojí celá řada témat (náboženství, rovnoprávnost, demokracie, rasismus,...). Zpočátku sloužily olympijské hry především k pobavení a jejich základní myšlenkou byla demonstrace národní zdatnosti.

Počátek olympijských her samozřejmě hledáme v antickém Řecku, kde první dochované záznamy předkládají výsledky sportovního zápolení z roku 776 př. n. l. Tímto rokem také začíná pravidelné zaznamenávání jmen do listiny vítězů. Tehdy se však ještě jednalo o hry veřejné, které se dělily na čtyři druhy: Panhelénské, Néméjské, Pýthijské a Olympijské. Právě poslední zmiňované se jako jediné udržely dodnes. Olympijské hry se konaly vždy od poloviny srpna do poloviny září, a to každé čtyři roky, ve městě Olympia.

V dobách antických se spíše než o prestiž soutěžících jednalo o samotné zúčastnění se. Být na Olympijských hrách znamenalo pro každého něco výjimečného. Šlo o touhu předvést se a být tak vzorem pro ostatní mládež. Výherci tehdy nedostávaly odměnu v penězích, nýbrž každý z nich měl pouze nárok na jídlo, ubytování či čestné vstupenky na divadelní hru zdarma. Jedinou konanou disciplínou byl pak běh na vzdálenost 192,70 m.

V 5. století př. Kr. se olympijským hrách dostalo asi největšího rozmachu. Tato událost se nestala jen pouhou sportovní soutěží. Ucelovala celý stát ať v politické nebo náboženské víře. V tomto období dosahovaly výkony sportovců úrovně srovnatelné s dnešními moderními hrami. Teprve později postupně přibývaly další disciplíny.

Když bylo ve 2. století př. Kr. Řecko ovládáno Římem, obliba olympijských her klesla. Římští císaři se olympijské hry snažili nahradit zápoleními jinými, ale nikdy se jim nepodařilo dobrat se takové popularity jako Řekům.

Prvním výraznějším pokusem o znovuoobnovení olympijských her byly Anglické olympijské hry. Ty se konaly roku 1604 a na jejich uspořádání se podílel Robert Dover – anglický právník, spisovatel a v neposlední řadě také zakladatel a ředitel Cotswold

Olimpick Games (spolu s králem Jakubem I., velkým příznivcem sportu). Hry se dočkaly čtyřiceti ročníků.⁴

Dalším konkrétním pokusem o obnovení antické sportovní tradice bylo uspořádání slavností s programem starověkých olympijských her, na kterých v letech 1772-1779 spolupracoval tehdejší kníže Leopold Friedrich, který je pořádal na svém panství v Desavě vždy v den narozenin své manželky.⁵

Vyjmenovat by se dalo nesčíslně mnoho podobných pokusů, které zaznamenává historie sportu. Nepochybně klíčové byly ovšem ty, které se konaly začátkem 19. století ve Švédsku a které znovu oprášily starodávný název „Olympijské hry“.

V té době se i v jižním cípu Evropy objevila snaha o vzkříšení národní hrdosti. Řecký obchodník E. Zappas se roku 1856 domáhal, aby se znovu a s velkou slávou konaly antické hry. Ty nakonec v roce 1859 povolil tehdejší řecký král Ota I. S dnešními olympijskými hrami ale měly jen málo společného. Objevovaly se zde disciplíny jako závody v pytlích, hod oštěpem na terč, přičemž terčem byla hovězí hlava, či dokonce soutěž dojníc. Z té si odnesla cenu nejlepší řecká kráva, přesněji řečeno její majitel. Tyto hry, které byly zase jen národní záležitostí, se opakovaly ještě v letech 1870, 1875 a 1887.

Právě v druhé polovině devatenáctého století se archeologové z celého světa zasadili o rozsáhlé vykopávky v Olympii. Toto bádání s sebou přineslo i řadu hlasů pro znovuoobnovení olympijských her.

Pierre de Coubertin, jméno, které je spjato a neodmyslitelně patří k Olympijským hrám. Tento muž stál u jejich zrodu v moderní době. Nebyl prvním, který chtěl, aby se tradice olympijských her obnovila, ale byl prvním, kdo pochopil jejich ducha a dokázal je zrealizovat. Tato obnova si žádala mnoho dní a měsíců tvrdé práce, kdy Coubertin zvažoval, jak dokázat Unii francouzských spolků atletických sportů i světu, že olympijské hry jsou akcí mezinárodní, a proto jsou pro celý svět něčím zcela nepostradatelným. Musel dokázat i fakt, že také ženy se mohou účastnit těchto her. Právě v tomto bodě se vymkl tradici, protože v antickém Řecku směli samozřejmě soutěžit pouze muži.

⁴ PROCHÁZKA, K. *Olympijské hry Od Athén 1896 po Moskvu 1980*. 1.vyd. Praha: Olympia, 1984. Str. 18. ISBN 27-048-84

⁵ Tamtéž

Coubertin tehdy razil dnes už všem známé heslo: „Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se“. Ale nejen proto je dodnes významnou postavou v dějinách sportu. Díky jeho celoživotní snaze vznikla brzy první společná, skutečně mezinárodní iniciativa:

„Posledním rozhodnutím kongresu bylo vytvoření Mezinárodního olympijského výboru – MOV (Comité Internationale Olympique, CIO), jehož prvními členy se podle Coubertinova návrhu stali Ernest Callot a baron Pierre de Coubertin za Francii, Demetrios Bikélas za Řecko, generál Alexej D. Butovskij za Rusko, plukovník Victor G. Balck za Švédsko, prof. William M. Sloane za USA, dr. Jiří Guth za Čechy, dr. Ferenc Kemény za Uhersko, lord Ampthill a Cecil Herbert za Velkou Británii, dr. José Benjamin Zubiaur za Argentinu a Leonard Palli, který svou funkci přijal jen provizorně a už v roce 1895 odstoupil, a vévoda d'Adria Carafa za Itálii, hrabě Max de Bousies za Belgii a dr. Willibald Gebhardt za Německo.“⁶

První mezinárodní Olympijské hry se měly konat roku 1896 v Athénách. Řecko přijalo návrh být jejich první hostitelskou zemí. Psal se ovšem rok 1893. Řecko vyhlásilo státní bankrot a situace prvních olympijských her byla nejasná. Země neměla finanční prostředky na to, aby uspořádala tak velkolepé klání světových špiček. Proto znovu zakročil Pierre de Coubertin. Odjel tehdy do Řecka a svým úsilím se zasadil o to, že se tyto hry nakonec konaly. Sám princ Konstantin se přimlouval u svého královského otce a spolu s Coubertinem vymysleli plán, jak získat dostatek finančních prostředků. Princ Konstantin vyzval celý řecký národ k finanční sbírce. Vybralo se dokonce více, než bylo v plánu, a když nakonec ještě tehdejší nejbohatší Řek Jorge Averof přislíbil zafinancování přestavby antického stadiónu (na kterém pak skutečně nešetřil), bylo jasné, že hry se opravdu konat budou. *„Do města her I. olympiády přišlo změřit své síly 311 sportovců ze 13 zemí.“⁷*

Tehdejší program her zahrnoval tyto disciplíny:

- A. Sporty atletické – hladké běhy na 100 m, 400 m, 800 m a 1500 m; dále pak překážkový běh na 110 m .
Závody - skok do dálky, skok do výšky, skok o tyči. Vrh koulí a diskem.
Maratónský běh.
- B. Tělocvik – šplh na napjatém laně, cvičení na hrazdě, kruzích a bradlech, skok přes koně, vzpírání.
Desetičlenné skupiny – cvičení prostná.

⁶ PROCHÁZKA, K. *Olympijské hry Od Athén 1896 po Moskvu 1980*. 1.vyd. Praha: Olympia 1984. Str. 25. ISBN 27-048-84

⁷ Tamtéž, str. 29.

- C. Šerm – fleret, šavle a kord pro amatéry a profesory.
Zápas – řeckořímský.
- D. Střelba – zbraní vojenskou, karabinou a pistolí.
- E. Jachting a veslování, plavání na rychlost a na dálku, vodní pólo.
- F. Cyklistika – 2000 m po dráze bez vodiče, 10000 m po dráze s vodiči, 100 km po dráze s vodiči.
- G. Jezdectví – manéž, skok přes překážky, voltáž, vysoká škola.
- H. Atletické hry – tenis (dvouhra a čtyřhra).

Asi největší pozornost přitahoval maratónský běh, který měl lidem připomenout pozoruhodný legendární výkon řeckého bojovníka Feidippa, který byl poslán svým vojevůdcem, aby donesl Athénánům zprávu o vítězství nad Peršany. Jeho výkon je zapsán do historie Řecka, proto patří i dnes k ozdobám olympijských her.

Ačkoli kolem prvních obnovených olympijských her panuje mnoho rozporů v datech i počtu zúčastněných, jednalo se o velkolepé zápolení, na které nejspíš celý svět nikdy nezapomene. Především pak proto, že se od této chvíle olympijské hry konají každé čtyři roky. Historicky třetí obnovené olympijské hry konané v Saint-Louis s sebou přinesly první účast žen. Nutno dodat, že tehdejší závodníci ještě za své výkony nedostávali medaile. Byla pro ně pocta už se jen zúčastnit těchto slavných her. První medaile se objevily až v roce 1904, kdy se olympiáda konala v Londýně, kterou už obecně vnímáme jako vůbec první moderní olympiádu.⁸

V roce 1924 se konaly první zimní olympijské hry v Chamonix. Nejdříve se jednalo o sešlost konanou na počest Týdne zimních sportů. Další rok už se ale tato noblesní akce považovala za I. zimní olympijské hry.

Přes dlouhých šedesát let se konaly letní i zimní olympijské hry tentýž rok. Roku 1992 se Mezinárodní olympijský výbor rozhodl změnit periodu zimních olympijských her a uskutečnit další zimní zápolení až v roce 1994. Od této chvíle se konají olympijské hry každé dva roky – střídavě zimní a letní.

⁸ PROCHÁZKA, K. *Olympijské hry od Athén 1896 po Moskvu 1980*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984. Str. 31. ISBN 27-048-84.

1.2 Vybrané filmy o Olympijských hrách

Vůbec prvním filmovým dílem o olympijských hrách byla **Olympia**, která dokumentovala letní olympijské hry konané roku 1936 v Berlíně. Jedná se o první dokumentární celovečerní snímek zachycující toto prostředí. **Olympia** vytvořila jakýsi precedens pro budoucí dokumentární filmy tohoto ražení. Film měl úspěch nejen v Německu, ale i po celém světě, kde se mu dostalo uznání a úspěchu.

Další podobně oceňovaný snímek se stejným tématem vznikl až v roce 1965. Jednalo se o film **Olympiáda Tokio**. Tento dokumentární snímek zachycoval letní olympijské hry konané roku 1964 v Tokiu. Po zamítavé odpovědi od proslulého režiséra Akiry Kurosawy se náročné látky velice dobře zhostil další významný japonský režisér Kon Ičikawa. Rozsáhlé dílo bodovalo i u mezinárodního filmového festivalu v Cannes, kde mu porota udělila cenu FIPRESCI⁹.

Letní olympijské hry pořádané v Mnichově roku 1972 se rok po svém konání dočkaly zfilmování nejlepšími režiséry světa. Spolu s naším Milošem Formanem se na dokumentárním snímku **Viděno osmi** (1972) podílel Jurij Ozerov, Claude Lelouch, Arthur Penn, John Schlesinger, Michael Pfleghar, Mai Zetterlingová a Kon Ičikawa. Každý z těchto režisérů se zaměřil na jednu sportovní disciplínu. Jednou z podmínek byla desetiminutová metráž.¹⁰ Podle Formana je desetiboj jedna z nejvíce vyčerpávajících disciplín a proto se právě o ní rozhodl natáčet. I když se úplně nedržel scénáře, dokázal bravurně zachytit sportovce v psychickém i fyzickém vypětí. Jejich snímání zdůraznil ve zpomalených či zrychlených záběrech proložené vteřinovým zastavením zachycujícím detaily obličeje. Průběh sportovních disciplín je doprovázen Beethovenovou Devátou symfonií a dává tak proniknout zajímavému kontrastu vážnosti a komediálnosti.¹¹

Další ze řady nezapomenutelných sportovních dokumentů byl natočen v roce 1981 a nesl název **Ohnivě vozy**. Na jeho režii se podílel Hugh Hudson. Film zobrazuje pravdivý příběh dvou britských atletů Ericca Liddela a Harolda Abrahamse, kteří reprezentovali Anglii na letních olympijských hrách v Paříži roku 1924. Ericca Liddela ztvárnil britský herec Ian Charleston a Harolda Abrahamse Ben Cross. První zmiňovaný byl křesťan, který věřil v Boha, a proto tajně doufal, že medaili získá. Harold naopak představoval žida, který chce dokázat lidstvu, že vyznavač Starého zákona

⁹ Mezinárodní federace filmových kritiků, která sdružuje filmové kritiky a novináře. Byla založena roku 1930 v Paříži.

¹⁰ PŘÁDNÁ, S. MILOŠ FORMAN. *Filmař mezi dvěma kontinenty*. 1. vyd. Brno: Host, 2009. Str. 92. ISBN 978-80-7294-327-7

¹¹ Tamtéž, str. 93-94.

nemusí být špatným člověkem, jak sev té době obecně smýšlelo. Drama **Ohnivě vozy** bylo sedmkrát nominováno na Oscara, z toho čtyřikrát nominaci proměnil. Excelentním výkonem byla hudba, o kterou se postaral řecký skladatel Vangelis.

Running Brave: Film, na kterém se podíleli dva režiséři, D. S. Everett a Donald Shebiba, zachycuje indiánského mladíka z rodu Siouxů, Billiho Millse, ztvárněného Robbym Bensonem. Billy se zapsal do historie sportu vítězstvím v běhu na deset kilometrů, ve kterém získal zlatou medaili a stal se tak prvním Američanem, a dokonce prvním domorodým Američanem, který kdy v této disciplíně zvítězil.

Film věnovaný životnímu příběhu Jesseho Owense – **The Jesse Owens Story** (1984) amerického mladíka černé pleti, který získá na olympijských hrách 1936 v Berlíně čtyři zlaté medaile, zrežíroval Richard Irving. Tento životopisný snímek nevypráví pouze o cestě na vrchol tohoto špičkového atleta, ale současně poodkrývá divákovi americkou společnost a její rasovou nesnášenlivost.

Jediný film zaznamenávající první obnovené olympijské hry je snímek kanadského filmového a televizního režiséra Alvina Rakoffa **The first Olympics: Athens 1896** (1984). Vypráví o založení olympijských her a zaměřuje se především na jednotlivce z různých zemí a na jejich přípravu.¹²

Drama **Hranice možností** (1998) je inspirováno životem mladého atleta oregonské univerzity Steva Prefontaineho, který je pro svůj sen dosáhnout účasti na olympijských ochoten hodně obětovat. Nakonec se skutečně stane držitelem dvou světových rekordů, ale jeho život bohužel zhasne ještě dříve než může dosáhnout úplného vrcholu kariéry.

One day in September (1999) vypráví o nejtragičtějším dnu v dějinách olympijských her. Olympiáda 1972 se konala v Mnichově. A právě zde došlo k teroristickému útoku vedenému palestinskou organizací **Černé září** na izraelské sportovce, který vyděsil celý svět. V tomto dokumentárním snímku divák nalezne především originální záběry z místa tragédie spolu s rozhovory s pozůstalými i jedním z teroristů.

Na stejné téma byl natočen i snímek legendárního režiséra Stevena Spielberga **Mnichov** (2005). Scénář napsaný Tony Kushnerem nabízí divákovi pohled do pozadí izraelských i palestinských teroristických organizací a věnuje se odplatě za tento teroristický útok.

¹² The New York Times Company. *The First Olympics: Athens 1896 (1984)* [online]. © 2014 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/movies/movie/17501/The-First-Olympics-Athens-1896/overview>

Podle autobiografické knihy Dana Millmana vznikl film **Pokojný bojovník** (2006). Není tak úplně o olympijských hrách, ale především o přípravě mladého gymnasty na ně a o klikaté a zrádné cestě, která si vynucuje životní oběti.

1.3 Film Olympia

Když dostala Leni Riefenstahlová za úkol od *Mezinárodního olympijského výboru* natočit dokumentární film o XI. olympijských hrách konaných v Berlíně, nikdo jí nevěřil, že to dokáže s takovou bravurností. Film natáčela celých osmnáct měsíců. Její snímek se stal v roce 1935 jedním z deseti nejlepších filmů všech dob. Riefenstahlová v něm použila několik nových triků.

Film Olympia se skládá ze dvou částí. První část nese název *Přehlídka národů*, část druhá *Oslava krásy*. V této části se Riefenstahlová zaměřila především na sportovní výkony jednotlivců i na to, jak důležitou roli hrají maličkosti.

Snímek začíná záběry pořizenými v řecké Olympii, která zůstává i nadále symbolem mezinárodních her. První část je doprovázena orchestrální, velmi dynamickou hudbou. Objevují se zde tradiční symboly antického Řecka, Akropolis, sochy kůroi i koré. A právě sochy se pozvolna mění v lidské bytosti, tedy ve sportovce. Nazí sportovci se zakrytými intimními partiemi mají ukázat zblízka svou vypracovanou postavu. Režisérku i diváka fascinuje hra jejich svalstva při daném výkonu. Právě na to se Riefenstahlová zaměřila, chtěla detailně natočit pohyby při různých sportovních disciplínách.

Tento dokumentární snímek dává na odiv především Jesseeho Owense, čtyřnásobného zlatého medailistu tmavé pleti, který svými výkony přepsal dějiny sportu.¹³

Není divu, že se na tak precizní filmařské práci podílelo okolo šedesáti kameramanů. Několik kamer bylo umístěno v zákopech přímo na stadionu, kde byly nastaveny tak, aby co nejvíce zvýraznily atletické postavy účastníků, tedy z podhledu a proti nekonečné obloze. Po vizuální stránce se opravdu jednalo o umění, které v té době nemělo obdoby. Film velmi dobře pracuje se střihem, používá efektního zpomalování záběrů, které tak slouží především ke zvýraznění daného sportovce či

¹³ RIPPON, A., přeložil Jaroslav Hrbek. *Hitlerova olympiáda*, 1.vyd. Praha: BB/art, 2008. Str. 233. ISBN 978-80-7381-315-4

disciplíny. Hraje si se stíny sportovců, které ještě více umocňují dřinu spojenou s jejich výkonem.

Ač se zdálo, že Olympia je čistě sportovním filmem propagujícím pouze letní olympijské hry v Mnichově, v pozadí tohoto dokumentárního snímku se jednalo o propagandistický snímek tehdejšího národního socialismu, který měl celému světu demonstrovat sílu budoucího nacistického Německa.

2 HISTORICKÝ PRŮŘEZ ČESKÝM FILMEM O SPORTU

2.1 Počátky filmu u nás

U zrodu tohoto světového fenoménu stáli bratři Lumiérové a jejich promítání v Paříži uskutečněné 28. prosince 1895 v takzvaném indickém salonku.¹⁴ V České republice se první filmové představení datuje k 15. červenci roku 1896, kdy se i u nás rozběhl kinematograf.¹⁵ Přes veškerou snahu českých filmařů se lidé v prvních letech české produkce nedočkali. Většinou se jednalo o zahraniční filmy, které u nás vznikaly na zakázku. Příkladem mohou být **Pašijové hry** z roku 1897, které byly na druhou stranu zase vysílány výhradně ve Spojených státech.

O první filmové snímky ryze české produkce se zasloužil Jan Kříženecký spolu s Josefem Františkem Pokorným. Jejich první pokusy vznikly už v roce 1898. Vysílány byly na *Výstavě architektury a inženýrství* v Praze.¹⁶ Mezi Kříženeckého tvorbu můžeme zařadit tyto dokumentární snímky: **Alarm staroměstských hasičů**, **Výjezd parní stříkačky k ohni**, **Rychlovlak v Podbabí**, **Defilování vojska o Božím těle na Královských Hradčanech** a další.

Na počátku filmové tvorby se objevují spíše jen komedie, které byly považovány za jarmareční zábavu a zvláštní druh komediálního divadla. Filmy to samozřejmě byly černobílé a němé, často s písemným komentářem, tzv. meztitulky, mezi jednotlivými scénami.

¹⁴ BROŽ J., FRÍDA M., *Historie československého filmu v obrazech 1898-1930*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1959. Str. 237.

¹⁵ BARTOŠEK, L. *Náš film, Kapitoly z dějin (1896 – 1945)*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985. Str. 16. ISBN 23-004-85

¹⁶ Tamtéž, str. 25.

2.2 První filmy se sportovní tematikou

Za průlom ve světě filmu se bezpochyby považuje zvuk. Zvukové filmy rychle nahradily snímky němé a dodaly filmové výpovědi novou emocionální složku. Prvním českým zvukovým filmem byl snímek **Když struny lkají** (dříve také zmiňovaný jako **Když struny znějí**) uvedený v roce 1930. Zvuk měl mimo jiné za následek i nárůst počtu kin. Ve třicátých letech byl omezen dovoz zahraničních filmů a propagovali se domácí tvůrci.

Prvním filmem, který zachycuje sportovní prostředí, jsou **Muži v ofsidu** (1931). Tato filmová komedie vznikla podle předlohy stejnojmenné knihy Karla Poláčka, která byla vydána téhož roku. Na filmové adaptaci se podílel významný český režisér, scénárista, kameraman a v neposlední řadě i herec Svatopluk Innemann. Film pojednává o zarytých fanoušcích, především pak fanoušcích pražské Slavie Praha a Viktorie Žižkov. Hlavními postavami jsou Habáskovi, konkrétně pak Emil Habásek, který je fanouškem právě Viktorie Žižkov, a Richard Načeradec fandící SK Slavia Praha. Komedijní příběh poukazuje především na to, že i když mají dva lidé naprosto odlišné názory, můžou se přece dorozumět. Stejně tak platí, že pokud jde o skutečné problémy, zůstává fotbal stranou.¹⁷

V roce 1932 navázal na úspěch předešlého snímku film **Načeradec, král kibiců**. V kvalitě ani oblíbenosti však svého předchůdce nepřesáhl.

Naše jedenáctka (1936) je film, který se inspiroval tehdy i dnes aktuální problematikou fotbalových sponzorů a příliš přeplácených hráčů. Režisér Václav Binovec dokonce do několika rolí obsadil profesionální hráče AC Sparta a SK Plzeň a sportovního komentátora Josefa Laufera. Film je kritiky často označován jako podprůměrný.

Podle knižní předlohy z pera Eduarda Basse vznikl stejnojmenný film: **Klapzubova jedenáctka** (1938). „*Jedenáct synů majitele autosprávkárny Kryštofa Klapzuby tvoří nepřekonatelné fotbalové mužstvo.*“¹⁸ Film zachycuje tehdejší propagaci národního ducha prostřednictvím sportu.

¹⁷ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 243. ISBN 8085933-09-8

¹⁸ Tamtéž, str. 176.

2.3 Filmy od roku 1940 do roku 1970

V období Protektorátu Čechy a Morava podléhal film, stejně jako ostatní umění, nevyhnutelné cenzuře. Ve válečném období se proto žádné filmy zabývající se sportovní tematikou nenatáčely. Němečtí pohlaváři dávaly přednost spíše žánrům komediálním a filmům s nacionalistickou notou, které měly šířit oficiální říšské ideje. Film měl být především prostředkem sloužícím ke vzdělávání masy.

9. května roku 1945 došlo k rozsáhlému vyvlastňování kin a výrobních prostředků. Dekret prezidenta E. Beneše vešel v platnost sice až 11. srpna 1945, ale film už se předtím stal prvním skutečně zestátněným odvětvím. Výhradním provozovatelem kin byl nadále výhradně stát. Ten jediný měl právo i na výrobu a veřejná promítání. O to větším překvapením byl fakt, že hlavními iniciátory tohoto kroku byli lidé později proslulí zcela osobitou tvorbou, která se daleko vymykala tuctovému průměru (např. Elmar Klos).

V roce 1947 byl natočen první český barevný film **Jan Roháč z Dubé** zrežírovaný Vladimírem Borským, a ve stejném roce vznikla proslulá česká filmová vysoká škola FAMU.

Po Vítězném únoru, kdy se k moci dostali komunisté byl nastolen režim, ve kterém se nesmělo odcestovat či radikálně šířit své vlastní názory a ideje. Režim totalitní tyranie.

Právě film se stal nástrojem propagandy. A protože na něj byl kladen především požadavek ideologické správnosti, kvalita filmová ustoupila, jak bude patrné z anotací níže jmenovaných filmů.

Polibek ze stadionu (1947) zachycuje mistrovství světa v ledním hokeji roku 1947. Zubař Vaněček, který na stadionu sleduje utkání Rakušanů se Švédy, dostane polibek od neznámé dívky. „*To vše zachytila kamera filmového žurnálu, a tak se všichni zainteresovaní potkávají i nepotkávají v kině.*“¹⁹ Úvodní titulky namluvili tehdejší sportovní komentátoři: Josef Laufer, Štefan Mašlonka a další.

Dobrodružný příběh určený především české mládeži, **Na dobré stopě** (1948) se odehrává na táboře junáckých vodáků. Jeden z chlapců se však jen těžko smiřuje

¹⁹ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 311. ISBN 8085933-09-8

s tím, co zažil v mládí. Navzdory tomu se spřátelí s ostatními chlapci a dokonce si díky odhalení německých diverzantů získá jejich důvěru.²⁰

Kouzelný míč (1949): Plénium klukovské fotbalové jedenáctky je ochotno upřít si i zmrzlinové poháry, jen aby dosáhlo vítězství.

Vítězná křídla (1950): „Úspěšní sportovci ze závodního plachtařského klubu letecké továrny zvítězí v náročné mezinárodní soutěži, ale až když kolektiv převychová samolibého a neukázněného individualistu.“²¹

Detektivní drama **V trestném území** (1950), odehrávající se těsně před sjednocením naší tělovýchovné jednoty, odkrývá případ vraždy fotbalového funkcionáře spolu s úplatky a manipulacemi. Je záměrně pokřiveným obrazem doby 40. let, jehož prostřednictvím se komunistická vláda snažila očernit minulost republiky.

Film režírovaný Jaroslavem Pleskotem s názvem **Na stříbrném zrcadle** (1954) je příběhem jedné dívky, která má dva koníčky a nedokáže se rozhodnout pouze pro jeden. Proto se snaží naplánovat si mimoškolní čas tak, aby zvládala oba. Jak hru na klavír, tak krasobruslení.

Šerm bodákem (1954), dokumentární krátkometrážní film o spartakiádním vystoupení, konkrétně pak o zacházení s bodákem. Jde o šermířskou dovednost, která je cvičena pro zvládnutí boje zblízka.

Komedie Bořivoje Zemana **Anděl na horách** (1955) vypráví o revizorovi pražských elektrických drah Gustavu Andělovi, který jede jako rekreant do Vysokých Tater. Příjemný a klidný pobyt mu naruší až snoubenka jeho syna Věra.

Životopisný snímek **Synové hor** (1956) je příběhem o Hančovi, který v roce 1912 zvítězil na mezinárodním lyžařském závodě a o rok později téměř na stejném místě zahynul, když se snažil zachránit přítele Vrbatu. Emotivní snímek, který se vryl do paměti nejednoho Čecha.

Brankář bydlí v naší ulici (1957) aneb výchovný příběh pro sportující mládež: „Žákovské hokejové mužstvo překonává krizi, kterou způsobilo zanedbávání mimosportovních povinností.“²² Režisér Čeněk Duba, který se právě tomuto žánru věnoval, byl v 70. a 80. letech režimem zakázaný. Proto se jeho jméno v titulcích při promítání vždy vypouštělo.

²⁰ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 239 ISBN 8085933-09-8

²¹ Tamtéž, str. 459.

²² Tamtéž, str. 48.

Snímek **V proudech** (1957) režírovaný Vladimírem Vlčkem je prvním českým filmem na bázi širokoúhlého filmu. Obsahem je krádež cenného obrazu, který odcizil mladý muž. Ten se však nečekaně seznámí s partou francouzských vodáků a tlumočnicí Evou a zcela přehodnotí svůj pohled na svět. I přes velký úspěch tohoto filmu Vladimír Vlček další celovečerní snímek nenatočil, nadále působil pouze v krátkometrážní tvorbě.²³

Komu patří pohár (1960), jeden z prvních filmů Josefa Pinkavy, který poučuje děti a mládež o tom, že k poctivému vítězství je dovede pouze svědomitá a poctivá příprava. Jedná se o středometrážní propagační snímek.²⁴

Film natočený v Ledči nad Sázavou **Kouzelný den** (1960) pojednává o předškolních cvičencích, kteří nacvičují sestavu na II. celostátní spartakiádu. Honzík, který velmi touží po účasti, se nakonec na cvičení také dostane.

Ledoví muži (1960) – „Funkcionář upadajícího hokejového klubu má tip na zázračného střelce: mladý učitel Havránek se proslavil svými trefami v pouťové hokejové střelnici, ale neumí bruslit. Naštěstí je tu jeho dcera Alena (ztělesňuje ji legenda českého krasobruslení M. Kladrubská)!“²⁵

Další z filmů pojednávajících o II. celostátní spartakiádě je **Valčík pro milión** (1960). Dívka, která se věnuje tanci, se právě na spartakiádě setká s jazzovým hudebníkem. Filmy z tohoto období záměrně evokují v divákovi, že za dob socialismu se stále jen slavilo a lidé si užívali života.

Příběh inspirovaný skutečnými událostmi nese název **Neklidnou hladinou** (1962). Parta čtyř treboňských vodáků se potýká s obtížnostmi, které skýtá cesta na olympijské hry v Helsinkách. Nakonec se vše podaří a oni dokonce zvítězí.

Poslední etapa (1962): Film z prostředí cyklistického Závodu míru. I přes poměrně krátkou metráž si fanoušci cyklistiky přijdou na své. Je zde k vidění velká rivalita soupeřů, ale i vstřícnost a ochota pomoci jiným.

Vánice (1962): Sportovně-dobrodružné drama odehrávající se v Krkonoších. Materna jako poštovní doručovatel a dobrovolný člen horské záchranné služby i přes svůj strach z lavin zachrání život dvěma turistům.²⁶

²³ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 444. ISBN 8085933-09-8

²⁴ Komu patří pohár?. ČSFD. *Komu patří pohár?* [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/35413-komu-patri-pohar/bazar/>

²⁵ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 201. ISBN 8085933-09-8

²⁶ Tamtéž, str. 449.

Ivana v útoku (1963): Opět jeden z filmů režiséra Josefa Pinkavy. Hlavní postavou tohoto příběhu je Ivana Petřů, která společně se svým bratrem hraje kopanou s kamarády na plácku mezi činžovními domy. I přes Ivanin talent si trenér do týmu vybere pouze kluky, protože pro dívky přece fotbal není. To, že se právě v této době postupně začaly tvořit dívčí fotbalové celky bohužel filmaři nezaznamenaly a podle toho také svůj příběh zakončili.

První celovečerní film Věry Chytilové **O něčem jiném** (1963) vypráví příběh dvou žen. Jedna je vdaná, v domácnosti, druhá je vrcholová sportovkyně, konkrétně gymnastka Eva Bosáková. Obě by chtěly dát svým životům jiný směr. To se jim však nedaří, a tak se spokojí s tím, že jejich místo je skutečně tam, kde bylo i předtím.

Středometrážní film režiséra Jaroslava Macha **Sparta - Slavia** (1964) byl věnován 70. výročí vzniku těchto klubů. Zachycuje je jako dva nekonečné rivaly. Popisuje jejich začátky a vývoj na české fotbalové scéně. V tomto snímku je použito mnoha autentických archivních záběrů, které jsou nezřídka doplněny komentářem, který podtrhuje ironickou a ve své podstatě především zábavnou funkci filmu.

Hned dvě knižní předlohy Bohumila Hrabala daly vzniknout roku 1965 filmovým snímkům: **Perličkám na dně** (1965) z prostředí automobilových závodů²⁷ a **Fádnímu odpoledni**, kde se příběh soustředí především na fanoušky v místní hospodě.²⁸ Právě tento krátkometrážní film byl režiséřským debutem Ivana Passera a získal ocenění Zlatý dukát na promítání v Mannheimu.

2.4 Filmy v období normalizace

Období normalizace představovalo do jisté míry návrat k praktikám 50. let., tudíž byla opět zavedena cenzura filmu. To mělo dopad na české umělce, kteří mnohdy zákaz práce řešili emigrací. Kolem roku 1968 vnesli nový vítr do českého filmu umělci jako Miloš Forman, Jiří Menzel, Věra Chytilová, Jan Němec a další. V jejich stínu tvořili svá díla režimu poplatní řemeslníci, kteří zdaleka nedosahovali jejich kvalit. Umělci nové vlny byli s příchodem normalizace samozřejmě odstaveni a ostatní vyšli z jejich stínu a začali tvořit filmy, které se výrazně podobaly produkci daleko před

²⁷ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 296. ISBN 8085933-09-8

²⁸ Tamtéž, str. 108.

Pražským jarem. Československý film znovu byl pod přísným dohledem a dával vzniknout pouze omezené skupině žánrů – kriminálním a komediálním filmům. Většinou se jednalo o snímky, ve kterých byla hlavním tématem práce. Ne však práce kolektivní, ale práce jednotlivce.

Komediální film Bořivoje Zemana, který v té době otevírá českou filmovou tvorbu se sportovní tematikou, nese název **Ženy v ofsajdu** (1971). Hlavním hrdinou je kadeřník a holič pracující v salónu Hygie a ve volných chvílích fotbalový rozhodčí František Kastl, který je na hřišti nekompromisní, rázný a spravedlivý, kdežto v osobním životě plachý a stydlivý. Jiřina Bohdalová, taktéž jako rozhodčí, pobaví většinu diváků.

Rok poté se na české scéně objevuje film **Metráček** režírovaný Josefem Pinkavou. Tento snímek vypráví o dospívající dívce, která ze všeho nejvíc nesnáší hodiny tělocviku, ne však kvůli panu učitelovi, ale pro svou postavu. Hlavní hrdinka Jitka je totiž plnoštíhlá dívka. Kvůli hodinám tělocviku se doma ve sklepě snaží vybit vztek z vlastní nadváhy a nenávisť k tělesné výchově tím, že hází míčem na terč, na němž je právě jméno učitele tělocviku Bohouška. Když pan kantor na hodině zjistí, že Jitka je ve vybíjené opravdu velmi dobrá, vybere ji do týmu, který se utká v soutěži škol. Právě tam ji jeden chlapec z publika označí za „metráčka“ a Jitka se v ještě větší zlosti dá do boje ze všech sil a dokonce se zaslouží o vítězství v turnaji. Chlapec jménem Honza, který jí právě touto přezdívkou urazil, se jí po skončení turnaje přijde omluvit a navrhe, aby zkusila vrh koulí v atletickém oddílu. I přesto, že Jitka není v takovém vrhu nějak trénovaná, hází daleko a snaží se vše naučit. Honza jde jednoho dne za Jitkou, ale spatří ji s jiným, ten však Jitce jen nosí knížky. Honza se urazí a na další závody tak jedou jako nepřátelé. Snad proto se ani jednomu z nich nedaří dosáhnout dobrých výkonů. Z těchto závodů tak oba odjíždí s neúspěchem. Při dalších závodech si ale už v autobuse vše vysvětlí a mohou předvést, co opravdu umí.

Rodeo (1972): Film inspirovaný knihou Karla Štorkána vypráví o motokrosovém jezdci Imrichu Křepinském (Vítězslav Jandák), který díky svému koníčku zapomíná jak na školu, tak na intimní život. Když ho vyhodí od maturity, řekne si dost. Snaží se o to, aby maturitu napodruhé zvládnul, a dokonce se přitom zamiluje do dcery třídního profesora (Libuše Šafránková).

Známost sestry Aleny (1973) se s knižní předlohou v lecčem rozchází (v knižní podobě je jeden z hlavních hrdinů novinářem, ve filmu však automobilovým

závodníkem), ale v každém případě se jedná o milostný příběh, kde je sport jen atraktivní kulisou.²⁹

Jaromír Borek zrežíroval v roce 1974 film s názvem **Na startu je delfín**, který se odehrává v plaveckém prostředí. Patnáctiletý Jan Kánský se snaží dostat do nominace na mistrovství světa. Musí však splnit časový limit. Jeho nadšení pro sport ovšem překazí trenérův necitlivý přístup.

Anna, sestra Jany (1975) je další z filmů z prostředí spartakiády, tentokrát se na ni chtějí dostat patnáctiletá dvojčata Anna a Jana.

Psychologické drama Jiřího Svobody **Zrcadlo pro Kristýnu** (1975) vypráví o nadané devatenáctileté volejbalistce, která je po zranění páteře upoutána na lůžko, kde si postupně přehrává svůj dosavadní život a mění pohled na svět.

Film **Leť, ptáku, leť!** (1978) zase vznikl k 30. výročí založení Pionýrské organizace socialistického svazu mládeže. Hlavním hrdinou je přísný učitel Vambora, který nahradí dosavadního tělocvikáře Bohouška na chystaném cyklistickém kurzu. I přes velké nesympatie žáků se nakonec Vambora stane přítelem dětí.³⁰

Tenisové kurty jsou místem, kde se odehraje detektivka **Kam nikdo nesmí** (1979). Vražda nadějně mladé tenistky zamíchá osudy ostatních.

Psychologický příběh **Postavení mimo hru** (1979) o mladém špičkovém hokejistovi ukazuje stinné stránky tohoto sportu.

Krakonoš a lyžníci (1980), příběh o počátcích lyžování, o bídě v Krkonoších a o dvou dětech místních sklářů.

Snímek Jaromíra Borka **Muž přes palubu** (1980) vypráví o desetiletém Davidovi, který našel zalíbení v jachtách. Díky vlastní pili a zapálení se nakonec může účastnit závodů. Poznává však, že se vždy nevyhrává jen čestně.

Podle knižní předlohy zrežíroval Vít Olmer film **Sonáta pro zrzku** (1980).³¹ Tento příběh pojednává o zamilované patnáctileté, všestranně nadané dívce, která má ráda kopanou a je dokonce fotbalovou brankářkou. Ve snímku dokonce vystupuje i sám velký fotbalista Antonín Panenka.

²⁹ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 491. ISBN 8085933-09-8

³⁰ Tamtéž, str. 203.

³¹ MELOUNEK, P. *Čeští filmaři, něžní barbaři*. Praha: Bohemia, 1996. Str. 88. ISBN 80-85803-22-4

Režisér Jaroslav Soukup se pokusil spojit atraktivitu námětu z dostihového prostředí ve filmu jednoduše nazvaném, **Dostih** (1981). Děj se odehrává na místě Velké pardubické steeplechase. Představitelé hlavních rolí jsou Ladislav Mrkvička a Pavel Zedníček, kteří se dokonce věnovali jezdeckví i ve volném čase.

Snímek režiséra Zdeňka Podskalského **Revue na zakázku** (1982) je koprodukčním dílem komunistických kinematografií, které bylo natáčeno v prostorách sportovního areálu Medeo v Kazachstánu, kde se mladí umělci připravují na krasobruslařskou revue.

Hororový snímek Juraje Herze **Upír z Feratu** (1982) o automobilu poháněném lidskou krví vznikl na motivy povídky Josefa Nesvadby *Upír po dvaceti letech* a vypráví o automobilové závodnici, která má k dispozici neobyčejný vůz poháněný právě lidskou krví. Ferat je automobilová značka, se kterou, ale lidé nechtějí mít nic společného.³²

Odvrácenou stranu hokejového zázemí odkrývá snímek **Malý velký hokejista** (1982) Josefa Pinkavy. Avšak nabízí pohled zcela dětinský a složité situace se snaží podat zjednodušeně.

Komedie Karla Smyczka **Sněženky a machři** (1982) je o studentech druhého ročníku gymnázia, kteří jedou na lyžařský kurz.³³ Jejich bezstarostný pobyt narušuje jen přísný učitel Karda. Tři mladíci, hlavní hrdinové, se snaží o přízeň Kardovy dcery Mariky, ta má však oči jen pro pedagoga Vlášu. Jednoho dne zůstanou žáci bez kantora Kardy a uspořádají večerní mejdan v kotelně. Karel (Michal Suchánek) se zpije do němoty a Radek (Václav Kopta) musí za benevolentní učitelkou Hankou. Radek se se vším svěří a ještě uhradí kotelníkovi dluhy za pití. Když se však ráno Karda vrátí a dozvídá se o jejich porušení kázně, Radek zmizí a zanechává omluvný dopis. Sněženky a machři se staly kultovní komedií tehdejších i současných studentů.

Po **Sonátě pro zrzku** na filmu Víta Olmera **Stav ztroskotání** (1983) opět spolupracoval Vojtěch Vacke. Pod vedením vedoucího vodáckého oddílu Toma sjíždí pionýři řeku Ohři. Tam se však dostávají do konfliktu s Romy, kteří po nich hází z mostu pytlíky s vodou. Nastávají další setkání s nimi a vtom se v oddílu ztratí peníze. Obvinění padne právě na Romy. Když však pionýři zjistí, že kradl jeden z nich a oni neprávem vznesli obvinění, situace v oddílu zhoustne.

³² MELOUNEK, P. *Čeští filmaři, něžní barbaři*. Praha: Bohemia, 1996. Str. 78. ISBN 80-85803-22-4

³³ Tamtéž, str. 107.

Všechno nebo nic (1984): Tento snímek nevypráví pouze o cyklistice, ale také poodkrývá život dvou bratrů, kteří k sobě i přes rozdílné názory na život opět naleznou cestu. Dalším filmem tohoto roku byl snímek **Vyhrávat potichu**, který je příběhem o mladíkovi Honzovi, jenž miluje popularitu a kvůli té je ochoten si i leccos vymyslet.

Vlčí bouda (1986), příběh zaměřující se na lyžařský kurz - experimentální výzkum s cílem zjistit, jak se lidé chovají v uzavřeném prostoru se stejnými lidmi a jak se mění jejich charakter.³⁴

Jak překonat sám sebe, o tom vypráví první z filmů z roku 1986. Snímek **Bloudění orientačního běžce** je o mladém Radkovi, který ač je vysoký a dobře se orientuje v přírodě, je nemotorný. Není nadaný na sporty a především díky své zamilovanosti se snaží o to ukázat se dívce svých snů v tom nejlepším světle. Proto začíná běhat a na popud kamarádky Vlasty se přihlásí do oddílu orientačního běhu. Po závěrečném závodě, kdy nalezne zraněnou Vlastu a donese ji na zádech do cíle, je sice poslední, ale díky své obětavosti získá od instruktora cenu za fair-play a dokonce si získá i srdce mladičké Vlasty.

Československo-finská komedie Marie Poledňákové **Zkrocení zlého muže** (1986) vypráví o ženě-špionce, která se zamiluje do kanadského trenéra finského hokejového mužstva, který je proslulý sukničkář.³⁵

Pěsti ve tmě (1986): Soukupův dnes už klasický český film, je příběhem o šampionovi v boxu Vildovi Jakubovi, který se má utkat s němcem Kurtem Schallerem. Jelikož Vilda prokoukne úmysl nacistů zmanipulovat zápas a jemu tak nedat žádnou šanci, snaží se pro výhru udělat maximum, a to i přesto, že ví, že je to takřka nemožné.³⁶

Rok 1987 dal vzniknout hned třem snímkům. První, **Jemné umění obrany**, vypráví o dívce z dětského domova nadané pro sport, druhý, **Pravidla kruhu**, o talentovaném zápasníkovi, který chce před sportem dát přednost obyčejné práci pekaře, a třetí, **Kam, pánové, kam jdete?**, o dálkovém pochodu.

Snímek **Mužné hry** (1988) divákovi nabízí příběh sportovního fanouška, který v televizi obdivně sleduje fotbalový zápas, ve kterém se hráči úmyslně faulují (zabíjí).

³⁴ MELOUNEK, P. *Čeští filmaři, něžní barbaři*. Praha: Bohemia, 1996. Str. 55. ISBN 80-85803-22-4

³⁵ Filmová databáze s.r.o. *Zkrocení zlého muže* [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/zkroceni-zleho-muze/23849>

³⁶ SLANINA, O. *Slavná česká filmová klasika*. Praha: Charon Media, 2013. Str. 161. ISBN 978-80-904975-1-1

Jeden z fotbalistů zakopne míč dokonce přímo do bytu sledujícího fanouška. Hra se tak ze hřiště přesouvá do interiéru.

Film **Julia Matuly Stupně poražených** (1988) vznikl právě na přání tohoto režiséra. Sám Matula je bývalý pětibojář a tak chtěl natočit snímek o této sportovní disciplíně. Spíše než na samotný sport se soustředil na vyobrazení nečestných machinací mezi funkcionáři.

2.5 Kinematografie od 90. let

„Pád komunistického režimu v listopadu 1989 nepřinesl filmové tvorbě pouze svobodu a nezávislost, ale také zcela nové podmínky výroby.“³⁷

Po roce 1989 se ze „státního“ filmu stal film „soukromý“. Tímto krokem dostaly filmaři volnou ruku ve své tvorbě.

K poslednímu dni roku 1990 bylo zrušeno Ústřední ředitelství československého filmu a nahradilo jej Ministerstvo kultury České republiky.³⁸

Jelikož na světovém trhu vládne velká zahraniční konkurence, pro český film to znamená jediné - nepříznivé podmínky pro tvorbu, příliš velkou konkurenci, nedostatek peněz a jazykem omezený počet diváků.

V tomto období se spíše než na kvalitu soustřeďují filmaři na to, co publikum zajímá. Chtějí samozřejmě zaujmout co nejširší divácké pole. Nejčastějším rysem těchto filmů je obsahová nicotnost, která je umocněna nedostatkem kameramanského vkusu a absencí scénářistického intelektu.³⁹

Filmová tvorba se od této chvíle opírá především o finance soukromých producentů nebo o koprodukční podíl České televize. Od roku 1992 k tomu Státní fond ČR rozděluje granty na natáčení nových českých filmů. To znamenalo zvýšení počtu vyrobených filmů.⁴⁰

Veškeré tyto změny neměly za následek pouze vyšší produkci českých filmů, ale v důsledku většího objemu peněz se na českou kinematografii muselo i více

³⁷ HALADA, A. *Český film devadesátých let: Od Tankového praporu ke Koljovi*. Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Str. 9. ISBN 80-7106-251-0

³⁸ Tamtéž, str. 18.

³⁹ Tamtéž, str. 18.

vydělat. To znamenalo zvýšení cen vstupného, od čehož se odvíjela návštěvnost českých kin.

Stále se objevovala další a další lákadla v podobě videopůjčoven – film lze sledovat v pohodlí domova prostřednictvím videorekordéru či program televizních stanic, které nabízely velkou škálu filmových titulů.⁴¹ Když k tomu v roce 1994 zahájila své vysílání televize Nova, která svou popularitu postavila především na lákavé filmové nabídce, úbytek diváků z kin byl značný.

Následující tabulka ukazuje pokles návštěvnosti českých kin z důvodu zavedení vyššího vstupného. Jde o chronologické vyčíslení absolutního počtu diváků, kteří v daném roce navštívili česká kina.

Tabulka 1: Návštěvnost českých kin v letech 1989–2012 (zaokrouhleno na tisíce)

1989	51.452.000	1997	9.815.000	2005	9.479.000
1990	36.361.000	1998	9.247.000	2006	11.509.000
1991	29.898.000	1999	8.371.000	2007	12.830.000
1992	31.239.000	2000	8.719.000	2008	12.897.000
1993	21.898.000	2001	10.363.000	2009	12.469.000
1994	12.870.000	2002	10.693.000	2010	13.537.000
1995	9.253.000	2003	12.140.000	2011	10.790.000
1996	8.999.000	2004	12.046.000	2012	11.180.000

Zdroj: HALADA, A. *Český film devadesátých let: Od Tankového praporu ke Koljovi*. Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Str. 34. ISBN 80-7106-251-0

Zdroj: <http://www.mkcr.cz/assets/media-a-audiovize/kinematografie/Zprava-o-ceske-kinematografii-v-roce-2011.pdf>

⁴¹ HALADA, A. *Český film devadesátých let: Od Tankového praporu ke Koljovi*. Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Str. 34-35. ISBN 80-7106-251-0

Růst ceny vstupného si můžeme ukázat na níže uvedené tabulce, na níž se nepodílela pouze česká kinematografie, ale i stát. Kvůli inflaci a daleko větší tržní nabídce nastal odliv diváků z kin.⁴²

Tabulka 2: Ceny vstupenek do českých kin v letech 1989–2012 v Kč

1989	6, 89	1997	44, 5	2005	90, 15
1990	7, 87	1998	55	2006	90, 65
1991	10, 81	1999	59, 3	2007	93, 53
1992	13, 77	2000	68	2008	94, 61
1993	19, 77	2001	78, 9	2009	100, 33
1994	23, 54	2002	88, 5	2010	110, 61
1995	27, 47	2003	89, 3	2011	112, 13
1996	34, 39	2004	91, 8	2012	114,08

Zdroj: HALADA, A. *Český film devadesátých let: Od Tankového praporu ke Koljovi*. Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Str. 36. ISBN 80-7106-251-0

Zdroj: <http://www.mkcr.cz/assets/media-a-audiovize/kinematografie/Zprava-o-ceske-kinematografii-v-roce-2011.pdf>

K zajímavostem těchto statistik patří jistě fakt, že v roce 2013 se dokonce cena průměrného vstupného vyšplhala na 127,80 Kč.

Mezi prvními filmy devadesátých let s tematikou sportu se objevily především dokumenty. **Ciao Italia!** (1991), **Nagano 1998 – hokejový turnaj století** (1998) a **Antonín Panenka** (2000).

Už po roce 2000 se ale divák dočkal ryze českého hraného filmu, který nese název **Kožené slunce** (2002). Film vypráví o amatérském fotbalu a upozorňuje na skutečnost, že vyhrát není tak důležité jako zúčastnit se. Tentýž rok byl natočen ještě snímek **Nuda v Brně**. Jeho děj začíná na sportovní olympiádě, kde Standa i Olinka běhají. Po tomto setkání si celý rok, každý den píšou dopisy, protože bydlí daleko od sebe. Když se konečně rozhodnou opět se setkat, přichází na řadu první sex a s ním spojené dobré rady.

Dalším filmem, který se opírá o prostředí sportu, jsou **Snowboardáci** (2004) Karla Janáka - bláznivá komedie o dvou šestnáctiletých kamarádech Jáchymovi a Rendym. Ti se už nemůžou dočkat společně strávených dní na horách, kde se snaží o přízeň dívek.

⁴² HALADA, A. *Český film devadesátých let: Od Tankového praporu ke Koljovi*. Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Str. 36. ISBN 80-7106-251-036

Úspěch Snowboardáků dal vzniknout další komedii Karla Janáka. **Raftáci** (2006) jsou opět příběhem dvou kamarádů, kteří si chtějí užít chvíle bez rodičů a jejich dohledu. Nešťastnou souhrou náhodou se však stane, že společné chvíle musí trávit právě s nimi.

Sněženky a machři po 25 letech (2008) Viktora Tauše jsou volným pokračováním filmu Sněženky a machři z roku 1982, který režíroval Karel Smyczek. Opět se příběh odehrává na horské chatě, kde se po 25 letech znovu setkají dříve žáci, teď už dospělí lidé, a snaží se o obnovení někdejší přízně.

Nedodržení slib (2009): Film o osudu židovského chlapce Martina Friedmanna, kterému se díky talentu podaří uniknout před eskortou do koncentračního tábora. Nadějný fotbalista ani netuší, jaké štěstí měl, když si ho vybrali do fotbalového mužstva.⁴³

Veni, vidi, vici (2009): Honza Moudrý je nejstarší ze čtyř synů, kteří žijí pouze s matkou, protože otec tragicky zahynul. Rozhodne se proto rodině pomoci: odjede do Karlových Varů, kde právě probíhá mezinárodní filmový festival. Jako číšník se dostane na golfový turnaj, kde se nechá zaměstnat jako pomocník. Pro jeho talent si ho všimne trenér, který se ho rozhodne učit. Honza postupně vyhrává turnaj za turnajem a dokonce reprezentuje Českou republiku. Pak ale přijde zranění a Honza přichází na to, o co kvůli slávě přišel.

Černá komedie Mirjam Landy **Tacho** (2010) s neoficiálním názvem „Dotkni se duhy“, vypráví o automobilovém závodníkovi Alexu Bondovi, který celý svůj život podřizuje rallye. Když jednoho dne havaruje, Alexův sen se rozplývá, protože je zraněn jeho spolujezdec. Tehdy se musí vyřešit, kdo ho nahradí. Lucie je sice nezkušená dívka, ale má velké ambice. Proto si ji také Alex vybere.

Film **Okresní přebor – Poslední zápas Pepíka Hnátky** (2012) vznikl na motivy stejnojmenného seriálu, a to s dovětkem, který divákovi představuje trenéra Pepíka Hnátky, o kterém se v seriálu pouze mluvilo - jde o dobu před samotným prvním dílem. Humorně laděný snímek dá proniknout divákům do venkovských soutěží v kopané. Pro trenéra Hnátky je fotbal dokonce cennější než život sám.

⁴³ ČESKÁ TELEVIZE. *Nedodržení slib* [online]. Copyright © 1996-2014 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10193582791-nedodrzeny-slib/>

3 VYBRANÉ ČESKÉ HRANÉ A DOKUMENTÁRNÍ FILMY S TÉMATIKOU SPORTU

3.1 Filmy o pohybové rekreaci a tělesné výchově

Pohybovou rekreací se rozumí obnova a rozvoj tělesných a duševních sil prostřednictvím pohybové činnosti.⁴⁴

Právě filmy zaměřující se více než na profesionální kariéru na osudy obyčejných lidí, pro které je sport spíše záliba než práce, jsou v ČR nejhojněji zastoupeny a těší se velké divácké oblibě.

První skupinou filmů o pohybové rekreaci jsou ty z fotbalového prostředí: **Klapzubova jedenáctka** (1938), **Kouzelný míč** (1949), **Ivana v útoku** (1963), **Sonáta pro zrzku** (1980), **Vyhrávat potichu** (1984), **Ženy v ofsajdu** (1971), **Kožené slunce** (2002), **Nedodržený slib** (2009).

Další skupinou jsou snímky zaměřující se na spartakiádní cvičení: **Kouzelný den** (1960) a **Anna, sestra Jany** (1975). O spartakiádě byly natočeny ještě mnohé dokumentární filmy, které zmíníme dále.

Hojné zastoupení v české kinematografii mají také snímky z prostředí hor: **Anděl na horách** (1955), **Komu patří pohár** (1960), **Vánice** (1962), **Krakonoš a lyžníci** (1980), **Kalamita** (1981), **Sněžanky a machři** (1982), **Vlčí bouda** (1986), **Snowboardáci** (2004), **Sněžanky a machři po 25 letech** (2008)

Hokej: **Brankář bydlí v naší ulici** (1957), **Malý velký hokejista** (1982)

Krasobruslení: **Na stříbrném zrcadle** (1954), **Revue na zakázku** (1982)

Vodácký sport: **Muži přes palubu** (1980), **Stav ztroskotání** (1983) a **Raftáci** (2006).

Několik dalších snímků zpracovává různá sportovní odvětví, viz anotace výše: **Metráček** (1971), **Rodeo** (1972), **Na startu je delfín** (1974), **Zrcadlo pro Kristýnu** (1975), **Let', ptáku, let'** (1978), **Pravidla kruhu** (1987), **Veni, vidi, vici** (2009)

⁴⁴ HODÁŇ, B. *Úvod do teorie tělesné kultury*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. Str. 108.

3.2 Filmy o sportovním fanouškovství

Fanoušek – jeden z článků, bez kterých by sport ani nemohl fungovat. Síla a odhodlání každého fanouška obětovat ať už týmu či konkrétnímu jednotlivci svůj čas, peníze a mnohdy i rány pěstí je pozoruhodná. Jedná se o jedinečný jev, kdy se semkne větší komunita lidí, která je tvořená stabilním jádrem. Ti svým společným zájmem sdílí hodnoty a představy, historii a dějiny, hrdiny a vzory. Fandění je určitým psychologickým jevem, který jasně a zřetelně poukazuje na to, ke komu inklinujeme. Extrémním typem fanouška je pak hooligan.⁴⁵

Prvními filmy zaměřenými na sportovní fanouškovství jsou již výše zmíněni **Muži v offsidu** a **Načeradec, král kibiců**.

Mezi dalšími jmenujme **Proč** (1987) - snímek inspirovaný skutečnou událostí, která se stala pražským fanouškům Sparty cestujícím vlakem na ligový zápas s Banskou Bystricou 18. června roku 1985. Film sleduje řádění fanoušků uvnitř vlakových souprav, jejich chování, které ohrožuje cestující, a na demolování všeho, co jim přijde pod ruku. Titul nám napoví, že jasnou odpověď na to, *proč* tohle fanoušci dělají, nenajdeme. Film naopak nabízí hned několik pohledů na tuto otázku. Lze ho vnímat jako odraz toho, jak snadno podléháme většině, jak snadno jsme ovlivnitelní a děláme věci, které bychom jako jedinci nikdy nedělali. I přes to, že film byl nejnavštěvovanějším českým filmem roku 1987 a stal se pro český národ něčím zstrašujícím, na chuligány měl opačný vliv - jejich řádění se ještě vystupňovalo. Skladatel Michal Pavlíček složil pro tento film hudbu, která se stala emotivním klíčem k celé atmosféře a kameraman Jaroslav Brabec se zasloužil o vskutku autentické záběry z vagónů, a to i přes to, že pro natáčení bylo opravdu málo prostoru.⁴⁶

Snímek **Mistři** (2004) Marka Najbrta nahlíží na fanoušky ledního hokeje, kteří nejsou přímo na stadionu, ale ve vesnické hospodě. Každý z nich má svůj život, ale když se všichni sejdou u televizního přenosu, jsou jako jeden člověk.

Film Jakuba Sluky **Non plus Ultras** (2004) vychází se skutečných událostí. Je příběhem spartánských fotbalových fanoušků – hooligans, kterým fotbalový svět zasahuje i do toho rodinného.

⁴⁵ Hooligan je dnešní označení pro radikální (především fotbalové) fanoušky. Svůj původ má v Anglii, kde původně označovalo výtržníky a gangy obecně, původ samotného slova je vysvětlován více způsoby (buď z irského slova „hooley“, označujícího „divokost“, ze jména stejnojmenného gangu, a konečně dle rodiny Hooliganových, která proslula svým terorem v Londýně).

⁴⁶ SLANINA, O. *Slavná česká filmová klasika*. Praha: Charon Media, 2013. Str. 161. ISBN 978-80-904975-1-1

3.3 Celovečerní dokumentární filmy o sportu

Dokumentární film má povětšinou za cíl zachytit, co možná nejautentičtější skutečnost. Při natáčení využívá specifických technik, jakými jsou například snímání volnou kamerou z ruky, skrytou kamerou či improvizace, aby reakce byla co nejrealističtější.

Sportovní dokumenty tradičně divákům představovaly různé celosvětové akce, jakými byly olympijské hry, mistrovství světa či spartakiády.

Jedním z prvních dokumentárních filmů u nás byl dvoudílný snímek **Píseň o sletu I., II.** (1948) v režii Jiřího Weisse. Skládá se ze dvou částí: Mládí a Bratři a sestry. Tento dlouhometrážní barevný dokument zachycuje XI. všesokolský slet. V první části jsou zachycena strahovská vystoupení žactva a dorostu a jejich pochod Prahou. V druhém jde o hlavní sletové dny. Tato část byla uvedena až o pět měsíců později.⁴⁷

50. léta byla pro český sportovní dokumentární svět poměrně úspěšná, během deseti let se natočilo pět dlouhometrážních filmů. Patří sem: **Nejlepší tip** (1951) – tendenční dokument Vladimíra Čecha o úspěších sjednocené tělovýchovy⁴⁸; **Olympiáda – Helsinky 1952** režírovaný Čenkem Dubou zachycuje pro Českou republiku jednu z nejúspěšnějších olympiád. Náš běžec Emil Zátopek tu získal tři zlaté medaile a neodmyslitelně se zapsal do historie XV. letních olympijských her.

O Emilu Zátopkovi pojednává i dokument **Jeden ze štafety** (1952), ten je však silně ovlivněn propagandistickou publicistikou.

Dalším filmem Čenka Duby není další obraz olympiády, nýbrž konání IV. mezinárodního festivalu mládeže v Bukurešti s názvem **Vzhůru, sportovci** (1953).

Mezi další patří i snímek Martina Friče **Spartakiáda** (1955) zaznamenávající průběh první celostátní spartakiády v roce 1953, a to ve třech jednotlivých dílech (1. Mladé dny, 2. Mistři zimních sportů, 3. Spartakiáda).

Šedesátá léta by se dala nazvat jako období fotbalu. Filmy, které vznikly v těchto letech, se nejvíce soustředily právě na kopanou. První z těchto snímků režíroval František Papoušek: **89 gólů v Chile** (1963) zachycuje nejen vstřelené

⁴⁷ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 301. ISBN 8085933-09-8

⁴⁸ Tamtéž, str. 253.

branky, ale především české a slovenské fotbalisty na mistrovství světa ve fotbale. Současně vznikl i krátkometrážní film **Momentky z Chile**.⁴⁹

František Papoušek má na svém kontě několik dalších filmů ze sportovního prostředí. Mezi ně patří i reportáž z XVIII. olympijských her v Tokiu **Pět kruhů nad Tokiem** (1964), kde byl štáb zpravodajského filmu oficiálním členem výpravy československých olympioniků.⁵⁰

Fotbal (1965) pochází z dílny Jaroslava Macha a odkrývá aktuální problémy českého fotbalu a rozdílné názory na něj očima filmových tvůrců a fotbalových příznivců. Stejně jako ve snímku **Sparta–Slavia** proložil Mach dokument hranými scénami.

Mexiko 68 (1968): Opět se jedná o film z dílny Františka Papouška a zachycuje nejúspěšnější letní olympiádu českých a slovenských sportovců včetně úspěchu fenomenální gymnastky Věry Čáslavské, která si z XIX. olympijských her konaných v Mexiku přivezla slávu a uznání celého světa.

Odsouzenci pro Niké (1970) režiséra Jaroslava Šikla vypráví o přípravě československých fotbalistů na ME v Mexiku.

Do dokumentární tvorby 70. let se řadí i snímek **Československá spartakiáda 1975** (1975), který zaznamenává přípravy na spartakiádní vystoupení konané na Strahově a všechny doprovodné akce.

Snímek z roku 1981 zrežirovaný Bohumilem Sobotkou se nazývá **Dívčí kopaná včera a dnes (Přísně nevědecká studie)**. Je dokumentem, jenž zachycuje ženy v různých sportovních odvětvích, především pak v kopané, která je stále zastíněná mužskými týmy.

V roce 1991 natočil Tomáš Tintěra dokumentární film **Ciao, Italia!** o účasti československého fotbalového mužstva na mistrovství světa ve fotbale konaného o rok dříve. Chronologicky sestavený a úvahami slavných osobností proložený snímek se v kinech poprvé objevil 20. 6. 1991.

Ostrov čarodějů (1993), na kterém se podílel z největší části Pavel Štingl (námět, scénář, režie), je dokumentem o českých horolezcích Jiřím Slavíkovi, Martinu Červenkovi a Karlu Bělinovi, kteří šplhají po pahorcích severních Čech.

⁴⁹ BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1. vyd. Praha: Cinema, 1996. Str. 276. ISBN 8085933-09-8

⁵⁰ Tamtéž, str. 298.

Až v roce 1998 byl natočen videofilm **Nagano 1998 – hokejový turnaj století** zaznamenávající sestřih nejdůležitějších momentů této olympiády, především však těch hokejových. Film se neobešel ani bez záznamu přivítání českých hokejistů ve vlasti.

Navzdory hokejové euforii vznikl i dokument z prostředí kopané. Konkrétně se jednalo o portrét **Antonín Panenka** (2000). Ten chce divákům přiblížit, jaký Panenka opravdu byl a proč byl spoluhráči tolik obdivován. Pro svůj talent a humor je označován za nejlepšího českého fotbalistu.

Další snímek věnovaný hokeji nese název **Zlatý hattrick** (2001), to proto, že rok 2001 se pro české hokejisty stal rokem třetího vítězství. Sestává ze sestřihu utkání na mistrovství světa v roce 2001 v Hannoveru.

Portrétní film **GEN: Ivan Hlinka** (2001) je snímkem předního českého dokumentárního režiséra Pavla Jandourka, který zpovídal bývalého reprezentanta a hokejového trenéra Ivana Hlinku přímo v Pittsburghu, kde působil.

Hokej v srdci – Srdce v hokeji (2003) je dokumentem České televize, který je rozdělen do dvou částí. V první části jsou rekapitulovány mistrovství světa v letech 1933-1959 a v části druhé ta z let 1972-1992.

Film vyprávěný legendou československého hokeje Gustavem Bubníkem **Postavení mimo hru** (2010), pojednává o československých reprezentačních hokejstech, kteří byli koncem čtyřicátých let utlačeni komunistickým režimem a kterým nebylo umožněno odcestovat na mistrovství světa v Londýně. Naproti tomu byli mučeni, ponižováni a obviněni za velezradu a špionáž. Příběh nahlíží do zákulisí tehdejšího socialistického režimu, což umocňuje právě i fakt, že autentické svědectví doby podává sám Bubník - československý hokejista, kterému nebylo umožněno se tohoto mistrovství účastnit.⁵¹

Dokument mapující mistrovství světa v ledním hokeji v roce 2010 konaném v Německu **Tým na hraně** (2010) je obrazem nejen konkrétních zápasů, ale i dění před mistrovství a po něm.

V roce 2011 vznikl dokument **Třináct životů Dukly**, kterým diváka provází hráči a funkcionáři hokejového klubu HC Dukla Jihlava.

⁵¹ ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Postavení mimo hru* [online]. POMO Media Group s.r.o., 2001-20014 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/273987-postaveni-mimo-hru/>

Dokumentární snímek **Zítřka bude líp** (2012) zachycuje cestu Lukáše Podmola, nejlepšího freeride jezdce světa, na vrchol jeho kariéry. Poodkrývá tak svět, ve kterém nic není nemožné a sny se jen nesní, ale i plní.

Věra 68 (2012): Film režírovaný Olgou Sommerovou vznikl v koprodukcí České televize. Divákům nabízí pohled do zákulisí života nejslavnější české gymnastky Věry Čáslavské. Číslo 68 připomíná právě rok, kdy se Věra stala nejlepší sportovkyní světa a druhou nejpopulárnější ženou planety. Snímek nevyobrazuje pouze její život, ale i to, jak se na ní podepisovala doba.⁵²

Celovečerní dokument o slavném žokejovi - **Váňa** (2012) - vznikl ku příležitosti jeho životního jubilea. Poodkrývá Váňův život od jeho nejzávažnějšího zranění, tvrdou přípravu na tréninky, dražbu koní, až po jeho poslední účast na Velké pardubické.

Dva nula (2012) – časosběrný dokument sestávající ze sestřihů fotbalového derby pražských es z roku 2011. Především vyobrazení fanoušků na tribunách a jejich specifického chování.

Martina Sáblíková – Sama proti času (2013) – *„Přátelství, rodina, důvěra, pochyby, nervozita před závody, týmová spolupráce...to je jen krátký výčet aspektů, které se na ploše osmdesáti minut objevují. Nejedná se však o „čistokrevný“ sportovní dokument. Do příběhu Martiny vstupuje vnitřní hlas spisovatelky píšící souběžně s natáčením knihu, která skutečně vznikla... Martina je v současné době na vrcholu své kariéry a právem má již zasloužen titul legendy rychlobruslařského sportu. Opouštíme ji těsně před Olympijskými hrami v Soči a diváci tak mohou pokračování příběhu sledovat v přímém přenosu...“*⁵³

⁵² ČESKÁ TELEVIZE. *Věra 68 vzlet a pády nejslavnější české gymnastky Věry Čáslavské* [online]. [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: <http://vera68.ceskatelevize.cz/>

⁵³ FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Martina Sáblíková - Sama proti času*. [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/martina-sablikova-sama-proti-casu/116171>

4 HISTORICKÝ PRŮŘEZ ZAHRANIČNÍM FILMEM O SPORTU

Autorka se v této kapitole věnuje pouze vybraným zemím, ve kterých se sportovní filmy točily nejvíce. Státem produkováním sportovní filmy tradičně byly a stále jsou Spojené státy americké, kde se soustřeďují ti nejlepší tvůrci celého světa. Německo, Itálie, ale i Francie jsou státy, jež jsou s kinematografickými začátky také úzce spojeny a tvorba filmů o sportu je rovněž neminula.

Kaskadér (1912): jedná se o historicky první zachycení smrti kaskadéra kamerou. Franz Reichelt se rozhodne otestovat svůj prototyp padáku, ten však není schopen klást odpor vzduchu a Franz po skoku z Eiffelovy věže umírá.

4.1 Historický průřez americkým filmem o sportu

Především díky poznatkům, které autorka během této práce zaznamenala, se rozhodla největší část zahraničních filmů věnovat produkci americké, která je žánrově nejcharakterističtější a nejlépe dostupná.

4.1.1 Filmová kultura USA do roku 1930 - Hollywood

Hollywood je rodištěm filmového průmyslu vůbec. Je místem, kde vznikaly a stále vznikají ty velkolepé podívané. Historie amerického filmového průmyslu však začíná v New Yorku, Chicagu a Philadelphii. K rozvoji filmového průmyslu přispěl mezi jinými právě americký vynálezce Thomas Alva Edison (1847–1931) svým uhlíkovým mikrofonom, kinofilmem a kinematografem.⁵⁴

Roku 1908 byly v New Yorku založeny tři velké produkční firmy – Edison Company, American Mutoscope & Biograph a Vitagraph.⁵⁵ Výše zmíněná města se brzy stala místy s nekvalitními podmínkami pro budoucí výrobu. Filmoví tvůrci se proto přesunuli do Hollywoodu. Ten pro ně znamenal naprosto ideální zázemí pro

⁵⁴ GRONEMEYER, A., přeložila Radka Martínková. *Film*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Str. 19. ISBN 80-251-0209-2

⁵⁵ RÖWEKAMP, B., přeložila Radka Martínková. *Hollywood*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Str. 17. ISBN 80-251-0283-1

rozkvět kinematografické tvorby: moře, hory, lesy a celoroční slunečné počasí umožňovalo filmařům natáčet venku téměř bez omezení. Průkopníkem v oblasti produkčních prací se stal Thomas Ince, který se zaměřoval především na westerny.

Aby stále se rodící nové filmy měly na americké půdě ohlasy, musel filmový průmysl přijít s něčím neobvyklým – jiným, tím bylo zavedení symbolu hvězd. „*Prvními filmy, které byly v USA promítány, byly tzv. jednocívkáče (one-reeler) – tedy filmy v délce jedné role filmu (reel), což znamenalo 300 metrů materiálu v 35 milimetrovém formátu.*“⁵⁶

Roku 1907 tvořily celých 70 % hraných filmů komedie. Ty už s nástupem zvuku čelily konkurenci v podobě jiných žánrů. V letech 1916-1918 začaly pak velké americké společnosti, jako je Fox, Universal a další, expandovat do celého světa.

Za největší celosvětový zlom v dějinách kinematografie se dodnes považuje zavedení zvuku. Za první zvukový film obecně považován snímek **Jazzový zpěvák** (1927).

Vůbec prvním snímkem americké produkce se sportovní tematikou je groteska **Chaplin boxerem** (1915). Z Charlieho se stává díky dřině šampion v boxu. Sám Charlie Chaplin přispěl k rozvoji americké kinematografie více než kdokoli jiný. Jeho filmy se staly nejnavštěvovanějšími a získaly si široké divácké pole.⁵⁷

4.1.2 Zlaté časy Hollywoodu 1930-1960

Na rozvoji filmové éry se podepsala tvorba filmových studií a také masová produkce. Žánrově se nejčastěji jednalo o westerny, muzikály, melodramata, ale třeba i filmy z boxerského prostředí.⁵⁸

Světová hospodářská krize měla za následek, že veškerá filmová výroba procházela organizovanými produkčními postupy velkých filmových firem. Rooseveltův zákon o obnově průmyslu z roku 1933 zapříčinil, že monopolní společnosti měly absolutní moc. Navíc ještě tento zákon chránil zaměstnance filmové produkce, tudíž se filmu dostalo značného rozkvětu. Na scénu se proto dostaly filmy velkých studií, kterým

⁵⁶ RÖWEKAMP, B., přeložila Radka Martínková. *Hollywood*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Str. 18. ISBN 80-251-0283-1

⁵⁷ TOEPLITZ, J., přeložil dr. Richard Vyhlídal. *Dějiny filmu 1. díl 1895-1918*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1989. Str. 156. ISBN 11-118-89

⁵⁸ RÖWEKAMP, B., přeložila Radka Martínková. *Hollywood*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Str. 26. ISBN 80-251-0283-1

šlo především o zisk z prodeje zboží. Tak na světovém trhu dostávaly šanci především nízkonákladové filmy oproti hodnotným uměleckým dílům. Monopolní hospodářství bylo nakonec roku 1948 zrušeno a označeno za protiprávní.⁵⁹

Ačkoli byly první barevné snímky vyrobeny již ve 20. letech 20. století, trvalo to celých třicet let než o ně vzrostl zájem. Barva totiž způsobovala nekvalitní zvuk a proto od ní mnozí tvůrci upouštěli.

Film **Kluk z ulice** (1931) je prvním snímkem tohoto období. Vypráví o soužití otce a syna, který naruší až matka, která chce chlapce získat zpět. Protože však otec – bývalý boxerský šampion - nemá moc peněz, vrací se do ringu, kde se pro budoucnost strávenou se synem chystá získat peníze.

Film **Pigskin Parade** (1936) režírovaný Davidem Butlerem vznikl spojením muzikálu a sportovního žánru. Pojednává o trenérské dvojici manželů amerického fotbalu texaské střední školy, kde se hlavní hvězda před nejdůležitějším utkáním zraní. Trenér tak hledá jeho náhradníka.⁶⁰

Kid Galahad (1937) režírovaný Michaellem Curtizem vypráví příběh, kde hlavním hrdinou je boxer Nick Donati, který si po vítězném souboji uvědomí, že by se mohl zúčastnit mistrovství. Kid Galahad získá Nickovu důvěru, avšak záhy ji ztratí, protože se zamiluje do Nickovy mladší sestry. Nastává tak boj na život a na smrt.

Muzikálový snímek **Kentucky** (1938) se odehrává v prostředí dostihových zápasů a opět jej natočil významný americký režisér David Butler.

Veliký podvod (1939): Film z prostředí dostihových stájí, jenž má svižné tempo a dějový spád je snímkem amerického režiséra Alexandra Halla.

Snímek **Gentleman Jim** (1942) je jakýmsi biografickým filmem o vzniku boxu a jeho pravidel. Odehrává se v roce 1887 v San Francisku, kdy byl ještě box považován za nezákonný. Sen bankovního účetního Jamese stát se nejlepším boxerem se vyplní i přes jeho drzé vystupování a on se tak stane prvním mistrem světa v těžké váze.⁶¹

Film režírovaný významným choreografem amerických muzikálů Busbyem Berkeleyem **Láska s potížemi** (1949) zaznamenává příběh dvou nerozlučných

⁵⁹ RÖWEKAMP, B., přeložila Radka Martínková. *Hollywood*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Str. 26. ISBN 80-251-0283-1

⁶⁰ IMDb.cz. *Pigskin Parade* (1936). [online]. Copyright © 1990-2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0028103/>

⁶¹ BOW, C. FDb. *Gentleman Jim* [online]. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/gentleman-jim/40432>

kamarádů Dennise a Eddieho, kteří jsou hráči ligového baseballového týmu. Oba se snaží o přízeň nově nastoupivší majitelky klubu a jejich přátelství je tak ohroženo.

Neptune's Daughter (1949): Romantická hudební komedie, v níž hlavní roli hraje vodní pólo.

Father was a fullback (1949): Trenér fotbalu na státní koleji George Cooper musí řešit strasti své dcery Connie, která má malé sebevědomí. To se změní, když v časopise vyjde její článek a ona tak přitáhne pozornost mladého fotbalisty.

To je můj chlapec (1951): Syn bývalého hráče amerického fotbalu není sportovní typ. Otec však požádá Billa, aby z jeho syna udělal fotbalovou hvězdu.

Režisér George Cukor dal vzniknout příběhu **Pat a Mike** (1952) o nadané sportovkyni Pat Pembertové. Ta chce dosáhnout kýženého úspěchu, a proto si vybírá trenéra, který by ji k vítězství dopomohl.

Tělo a zuřivost (1952) je příběhem o neslyšícím amatérském boxerovi Paulovi, kterého tlačí do ringu manažerka Sonya. Ta si najímá trenéra Popa a Paulovi sjednají zápas o mistrovský titul. Ještě před tímto zápasem se Paul podrobí operaci, po které začne slyšet.

Film **Nosič golfových holí** (1953) je o trenérovi a caddym v jedné osobě Harveyovi Millerovi, který spolupracuje s Joem, jenž je bratrem jeho snoubenky Lisy. Joeovi však sláva pomalu přerůstá přes hlavu.

Film zrežírovaný maďarsko-americkým režisérem Michaellem Curtizem **Trouble along the way** (1953) pojednává o trenérovi amerického fotbalu Stevovi Williamsovi, jenž se snaží udržet si opatrovnictví své jedenáctileté dcery Carol.

Snímek Henryho Hathawaye **Závodníci** (1955) je příběhem o automobilovém závodníkovi Ginovi, který je ochoten pro vítězství udělat cokoli. Dokonce obětuje lásku i přátelství. Nakonec ale přehodnotí své priority.

4.1.3 Reorganizace pravidel produkce a Nový Hollywood (1960-1980)

I přes nabídku různorodých filmových žánrů poklesl v šedesátých letech počet diváků v kinech. Filmová studia tak začala vytvářet nákladná díla, tzv. trháky. Ty měly do kin přilákat daleko více diváků. Nedomyšlená strategie, produkce bez výroby nízkonákladových filmů měla za následek rozklad hollywoodského systému.

V sedmdesátých letech se tak filmový průmysl rozhodl vydat jiným směrem než stanovovala produkční pravidla. Kromě toho byl upraven systém hodnocení přístupnosti filmů podle věku. To dávalo filmové produkci daleko větší prostor, zvláště v populárních žánrech, stavějících na zobrazení sexuality a násilí.⁶²

S nástupem tzv. Nového Hollywoodu se na počátku 70. let otevřel prostor pro kreativní filmovou tvorbu po vzoru evropských nových vln. Zrodili se takové hvězdy, jako jsou Steven Spielberg, George Lucas, Martin Scorsese, Francis Ford Coppola, a mnozí další.

Tall story (1960): Film, podle románu Howarda Nemerova **Homecoming Game** vypráví o mladém basketbalistovi Rayovi, který se chce oženit se svou spolužačku Ryder. Protože však na svatbu nemá peníze rozhodne se jeden ze svých zápasů prodat.

Miláček žen (1966): Film ve kterém hlavní roli ztvárnil zpěvák Elvis Presley jako zpívající automobilový závodník, jenž se zamiluje do bohaté dívky.

Robert Redford se tu objevil v jedné ze svých prvních rolí. Snímek **Sjezdař** (1969) vypráví o neuvěřitelně ambiciózním sjezdaři Davidovi, který více než po uznání touží po výhře a slávě.

Snímek **Papírový lev** (1968) vychází ze skutečného života oportunisty a novináře George Plimtona. Ten je známý svou chutí zúčastnit se téměř každého sportu, tady amerického fotbalu.

Hlavní hrdina filmu **Číslo jedna** Ron Catlin býval profesionálním hráčem amerického fotbalu, který v normálním životě však neumí fungovat.

Vítězství (1969): Film vypráví o závodníkovi, který jezdí světoznámý závod *500 mil* v Indianapolis.

⁶² RÖWEKAMP, B., přeložila Radka Martínková. *Hollywood*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Str.116-125. ISBN 80-251-0283-1

Režisérský debut Jacka Nicholsona **Jed', řekl** (1970) popisuje dění na studentské koleji a každodenní život hvězd basketbalového školního týmu.

Počítačovou simulaci utkání Muhammada Aliho a Rockyho Marciana **The super fight** (1970) natočil Murray Woroner. Snímek obsahuje devět různých modelových utkání, které se nikdy neodehrály.

Le Mans (1971) – popisuje rivalitu stájí Ferrari a Porsche. Jezdec Michael Dalaney se během rekonvalescence po těžkém zranění sblíží s vdovou, které druh zemřel při obdobném závodě. Ta nakonec Michaela přesvědčí, aby opět usedl za volant a tím překonal svůj strach.

Brianova píseň (1971) – povahově rozdílní rivalové fotbalového týmu Gale Sayers a Brian Piccolo se spřátelí až v okamžiku náhlého onemocnění. Jejich hluboký citový vztah ulehčí Galeovi boj s nemocí. Tento televizní film získal v roce 1971 televizní cenu EMMY, obdobu filmových Oscarů.

Sportovní drama **Poslední americký hrdina** (1973) je příběhem o Elroyovi Jacksonovi, který se již od dětství toužil stát automobilovým závodníkem. Kvůli otcově zatčení se snaží vydělat peníze na jeho osvobození. Rozhodne se přihlásit do demoličního závodu, v němž vyhraje a získá chuť do dalších soubojů.

Film **Nejtěžší yard** (1974) vypráví příběh o bývalém hráči amerického fotbalu Paulovi Creweovi, který si svůj trest za úplatkářství odpykává ve vězení. Tam se dozvídá, že dozorcí mají svůj vlastní fotbalový tým. Proto se rozhodne sestavit vlastní a změřit s nimi síly.

21 hodin v Mnichově (1976) – jedná se o rekonstrukci teroristického útoku na izraelské sportovce ze 4. září 1972 na olympiádě v Mnichově. Do olympijské vesnice vtrhne skupina palestinských teroristů. Útočníci zavraždí jednoho člena výpravy a zbylé sportovce drží jako rukojmí. Teroristé požadují propuštění 236 politických vězňů.

Špatné zprávy pro medvědy (1976) – v této komedii vystupuje bývalý baseballový profesionál, dnes však hlavně alkoholik Morris Butermaker, který žije hlavně ze vzpomínek na svou kariéru. Mohl by trénovat, ale žádný klub o něj nejeví zájem. Jednoho dne přijde nabídka vést tým dětské ligy. Jedná se o družstvo netalentovaných a nemotorných dětí. Díky jeho metodám slaví první úspěchy.

Zápasnické drama **Šílený býk** (1977) poodkrývá život laga - Šíleného býka, jenž stojí před osudovým rozhodnutím, zda dát přednost sportu či dívce svého srdce.

Režisérský debut Sylvestra Stalloneho **Cesta k ráji** (1978), nabízí divákům příběh o boxeru Viktorovi, kterého ke kariéře mistra tohoto bojového sportu přiměl především jeho bratr Cosmo.

Z roku 1978 uveďme tři povedené snímky: **Nebe může počkat** - komedie o fotbalistovi, který se připravuje na zápas. Při dopravní nehodě však dojde k omylu, a anděl odnese jeho duši. Podle záznamu v nebi však zemřít ještě neměl, proto se vše musí vrátit do původního stavu. Film získal osm cen, např. tři zlaté glóby a Oscara za výpravu.

Ledové království (1978): Představitelkou je šestnáctiletá dívka Lexi Winstonová, která se vydala na dráhu krasobruslařky. Otec i přítel Nick ji však od tohoto sportu zrazují. Její talent objeví známá trenérka Deborah Macklandová, která jí připraví na blížící se olympiádu. Lexi se ale vážně zraní a téměř oslepne. Dívka má tolik sil, že svůj sen stát se olympijskou vítězkou i přesto realizuje.

Snímek **Special Olympics** (1978) pojednává o ovdovělém otci, jenž má tři syny, z nichž jeden je mentálně zaostalý. Díky otcově snaze udržet rodinu pohromadě nachází cestu ke sportu na speciální olympiádě, kam ho právě otec přihlásil.

Úder do štěstí (1979): Tenisový veterán Tommy Everett se stal trenérem milionářských manželek. Jeho posláním je zahnat nudu této smetánky. Tommy se však do jedné z nich zamiluje a problémy na sebe nenechají dlouho čekat. Jednu z rolí ztvárnil i slavný švédský tenista Björn Borg.

Příběhem o tom, jak lze získat vytouženou medaili zakázanou cestou dopingů na olympijských hrách je snímek **Zlaté děvče** (1979). Ten vypráví o otci, jenž ve své nevlastní dceři spatřuje potenciál stát se světovou atletkou. Na úkor jejího zdraví jí podává růstové hormony, které u ní vyvolají onemocnění cukrovkou. Tím se jeho plány navždy rozplynou.

A co dál (1979): Snímek vypráví o studentovi, který právě ukončil střední školu a tak jako každý v tomto věku se musí rozhodnout co dál. Jelikož je vynikajícím cyklistou vyhrávajícím místní závody, chce se stát profesionálem. Jeho největším snem je dostat se do italského týmu Cinzano, a tak začne studovat italské umění.

4.1.4 Film po roce 1980 – Hollywood zůstane Hollywoodem

Zaručeným receptem na úspěšný film byla i v 80. letech svatá trojice: líbivý žánr, hvězda a slavný režisér. Mezi nejvíce zastoupené žánry oslovující široké publikum patřily zejména romantické komedie a katastrofické sci-fi filmy.⁶³ Velké Hollywoodské filmové korporace (Warner Brothers, Paramount, Universal, Twentieth Century-Fox, aj.) stále ovládaly světový trh a globálně byly nejvýnosnějšími firmami.

Vítězství (1981): Film odehrávající se v prostředí zajateckého tábora. Vojáci si dlouhé chvíle krátí hraním kopané, čehož si všimne německý důstojník. Ten jako bývalý fotbalista spolu se svými vojáky vyzve zajatce k přátelskému utkání. Tato příležitost jim naskytne možnost utécti z tábora.

Komediální snímek z roku 1982 **Příležitost pro šest** vypráví o bývalém automobilovém závodníkovi, který se vrátí na závodní trať.

Hlavní postavou filmu **Stroker Ace** (1983) je trojnásobný vítěz Nascar. Ten je po neúspěšné sezóně ze svého týmu vyhozen. Proto, když mu tým Chicken Pit Special nabídne smlouvu Stroker neváhá a podepisuje, aniž by tušil, že se právě upsal vystupování v reklamě na kuřecí produkty.

Vidina vítězství (1985): Snímek, v němž je hlavním hrdinou mladý zápasník Loudon Swain, který je pro získání titulu ochoten maximálně tvrdých tréninků. Jeho cestu kříží mnohé problémy, ale Loudon se nevzdává.

Televizní film **Druhé podání** (1986) je biografickým snímkem knihy Renee Richardsonové. Richard Radley je úspěšným chirurgem a především tenisovým šampiónem, který musí řešit svou transsexualitu. Proto v roce 1975 podstupuje řadu vyšetření, na základě kterých pro něho začíná koloběh nesčetných operací. Po několikaměsíční odmlce se už vrací na tenisové kurty jako Renee Richardsonová. Tento životopisný snímek nevypráví ani tak o přeměně pohlaví jako o tom, jak na to reaguje okolí.

Film zrežirovaný Williamem Phelpsem **Severní pobřeží** (1987) vypráví příběh o teenagerovi Ricku Kaneovi, který je pro lásku k surfování odhodlán odcestovat na soutěž konanou na Havajských ostrovech, kde se nakonec rozhodne zůstat.

⁶³ RÖWEKAMP, B., přeložila Radka Martínková. *Hollywood*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Str. 140. ISBN 80-251-0283-1

Americký idol (1988) je příběhem o nejlepším americkém fotbalistovi Gavinu Grayovi, kterému čas sebral naději a talent. Gavina nahradili mladší, rychlejší a nadanější hráči. Po čase si však uvědomuje, že jeho kariéra měla cenu a mnoho mu dala.⁶⁴

Krvavá pěst (1989) pojednává o mistrovi světa v kick-boxu Jakeovi Rayeovi, který se rozhodne pomstít vraždu svého bratra. Musí, tak bojovat nejen v ringu, ale i mimo něj.⁶⁵

Wayne Gretzky – Vysoko nade všemi (1990): Snímek, jenž je příběhem této hokejové legendy od prvního vstupu na led až po získání jedenapadesátého rekordu v NHL.

Protože začalo po roce 1980 vznikat obrovské množství filmů, které byly zaměřeny na sport, zmiňujeme výše jen ty, které nás zaujaly. Další zmíněné ještě níže rozdělíme spolu se staršími snímky z jiných zemí podle toho, o kterém sportovním odvětví pojednávají.

4.2 Historický průřez německým filmem o sportu

Prvním vlašťovkou německé kinematografie byl vynález Laterny magiky bratrů Maxe a Emila Skladanowských. Roku 1895 Max Skladanowsky natočil první německý film. Snímky zachycovaly bratra Emila při cvičení a berlínské ulice.⁶⁶ V květnu roku 1895 dokončili svůj projekt a vznikl tzv. bioskop – dvojprojektor. Skladanowští se zapsali do historie a právem jim náleží sláva za první veřejné představení filmu.

Prvním německým snímkem o sportu byl dokument **Wege zu Kraft und Schönheit** (1925).

Die elf Teufel (1927) je označován za první německý film opírající se fotbalovou tematiku. Hlavním hrdinou je Tommy, nadaný fotbalista, který kvůli slávě a penězům opustil svůj klub Die elf Teufel. Později si však uvědomil, že není všechno

⁶⁴ FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Americký idol* [online]. Copyright ©2003-2014. Dostupné z: www.fdb.cz/film/americky-idol-everybody-s-alamerican/62679

⁶⁵ FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Krvavá pěst* [online]. Copyright ©2003-2014. Dostupné z: www.fdb.cz/film/krvava-pest-bloodfisht/10856

⁶⁶ GRÖNEMEYER, A., přeložila Radka Martínková. *Film*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Str. 23. ISBN 80-251-0209-2

zlato, co se třpytí. Tento snímek byl ukázkou toho, jak to funguje v klubech majetných a nemajetných.

Ve filmu **Liebe im Ring** (1930) si zahrál bývalý německý boxer v těžké váze Max Schmeling. Příběh je tedy o boxerovi, kterého si po jeho prvním vítězství vyhlédne zámožná mladá dáma Lilian a natolik mu učaruje, že nad sebou ztrácí kontrolu. Brzy ale zjistí, že Lilian se neschází jen s ním. Proto se vrací ke své Hildě, slibuje ji, že jí neopustí a vyhrává německý šampionát.

Ve filmu **Bílé opojení** (1931) se režisér Dr. Arnold Fauch snažil o použití všech nejmodernějších prostředků své doby. Nechal vyniknout, jak obrazové, tak zvukové složce. Zachytil lyžařské dovednosti z perspektivních úhlů. Obsazení profesionálních lyžařů bylo fantastické a pro mnoho začínajících lyžařů se tento film stal inspirací. Právem se tak stal jedním z nejlepších sportovních filmů vůbec.

Dalším snímkem se stal opět film zaznamenávající lyžařský um: **Dobrodružství v Engadinu** (1932). Groteskní příběh chtěl humorným stylem lyžování, sáňkování a krasobruslení ukázat divákovi především záběry zasněžených hor a bravurnost účinkujících.

Velká hra (1942): Film poukazuje na válečnou dobu a snaží se ulehčit tehdejší těžké situaci příběhem o fotbalovém týmu, který se snaží dostat na mistrovství světa, kde hlavními hrdiny jsou dva nesmířitelní spoluhráči, kteří bojují o srdce jedné dívky.

Olympijské léto (1993): Film využívající archivních záběrů z let 1931-1934 je dotočen dobovou kamerou, která diváka doslova přiměje stát se součástí válečných let.⁶⁷ Je to příběh o šestnáctiletém chlapci, který si koupí kolo, aby se mohl vydat na olympijské hry konané v Berlíně. Tam se střetne s mladou bohatou dívkou, s níž prožije nečekaně hezký začátek her.

V italské produkci vznikl snímek **Velký Fausto** (1995): Fausto Coppi touží po kariéře slavného cyklisty. Pro slávu však obětoval rodinu, zdraví i život.

Fotbal je náš život (1999): Výstižný název filmu, který však poukazuje na to, že fotbal není vše. Když Hans zjistí, že jeho fotbalový idol je závislý na drogách, rozhodne se pro jeho únos. Snaží se ho vyléčit, bohužel na úkor svého manželství.

⁶⁷ FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/olympijske-leto-der-olympische-sommer/14951>

Televizní film **Zinédine Zidane** (2007) je portrétem legendárního francouzského fotbalisty Zinédina Zidana. V Německu se natáčel proto, že posledním mistrovstvím světa, kterého se účastnil bylo právě to roku 2006 v Německu.

4.3 Historický průřez italským filmem o sportu

Za průkopníka italské kinematografie je považován Filoteo Alberini, jenž roku 1884 sestavil aparát, který sloužil k záznamu a projekci ožvlých obrázků. Prvním filmovým žánrem zrozeným v této zemi byl film historický. Itálie se stala během několika málo let druhou zemí s největším exportem filmového průmyslu.⁶⁸

Pod vedením diktátora Benita Mussoliniho se během 30. let italská kinematografie dočkala vlastního filmového studia Cinecittá, které nechal postavit právě Mussolini. V těchto letech se natáčely především propagandistické filmy, komedie a melodramata.

50. léta s sebou přinesla stejně jako v jiných státech tvrdou cenzuru, která měla za následek opuštění poválečných neorealistických tradic a celkový úpadek.⁶⁹

V současnosti se Itálie pyšní největším počtem pořádaných filmových festivalů vůbec. Oproti ostatním zemím tu ani neubývá kin.

Hrdinové neděle (1953): *„Fotbalový zápas mužstva, kterému hrozí sestup do druhé ligy – to není koneckonců taková tragédie. To by se však nesmělo jednat o tým, jehož hráči pocházejí z provinčního městečka na italském jihu, kteří rozhodně nepostrádají typicky jižní temperament.“*⁷⁰

Prezident fotbalového klubu Borgorosso (1970): Benitto je vatikánský úředník, který po svém otci zdědí fotbalový klub. Otci na mrtelné posteli slíbí, že se o klub postará. O fotbale však Benitto neví vůbec nic a klub se tak propadá na nejnižší úroveň. V tom se v Benittovi něco zlomí a na úkor ztráty rodiny i přátel se stane fotbalovým trenérem, který svůj tým dovede k vítězství.

Sáro, drž se (1993): Příběh inspirovaný životem handicapované dívky Sarah Gadalla Gubaraové vypráví o jejím přání vyrovnat se ostatním. Závodně plave a i přes zákaz pořadatelů vyhraje světové plavecké závody.

⁶⁸ OLIVA, L. *Filmová Itálie*. 1. vyd. Praha: Čs. Filmový ústav, 1987. Str. 79. ISBN 59-441-84

⁶⁹ OLIVA, L. *Filmová Itálie*. 1. vyd. Praha: Čs. Filmový ústav, 1987. Str. 7. ISBN 59-441-84

⁷⁰ FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/hrdinove-nedele-gli-eroi-della-domenica/8741>

Tifosi (1997): Komedie, která vypráví o fanouškovství, které přerůstá přes hlavu a vede ke ztrátě rodiny.

Velký Turín (2005): Snímek, jenž na pozadí zachycuje velkou fotbalovou tragédii mužstva AC Turín, s nimiž se zřítilo letadlo

Tatanka (2011): Životopisný příběh o boxerovi Clementu Russovi, jenž vyrostl v prostředí italské mafie.

Jako delfin (2011): Snímek z prostředí plavecké štafety, kterou na přání kamaráda Dona Luca sestaví bývalý plavecký šampión Alessandro z mladistvých delikventů.

Film **Il terzo tempo** (2013) je příběhem o problematickém teenagerovi Samuelovi, který má drogově závislou matku a otce, jehož nikdy nepotkal. Jeho neustálé krádeže a přepadení ho opakovaně dostaly do nápravného centra. Po posledním spáchaném zločinu se ocitá na farmě sociálního pracovníka a ragbyového trenéra Vincenta, který vezme Samuela do týmu a naučí ho, že není důležité vyhrát, ale zúčastnit se.

4.4 Historický průřez francouzským filmem o sportu

O první veřejné promítání se roku 1895 ve Francii postarali již zmiňovaní bratři Lumiérové, kteří točili spíše krátké dokumentární snímky. Mezi nimi však byl i první krátký hraný film **Pokropený kropič**. Svými úspěchy si bratři Lumiérové získali věhlas po celém světě. Na počátku roku 1905 vzniklo ve Francii první filmové studio *Le film d'Art*. Základy hraného filmu pak položil George Méliés.

Prvním filmem se sportovní tematikou je **Zlatý pohár** (1932). Režisérský debut Christiana-Jaquea je komediálním snímkem o automobilových závodech.

O žlutý trikot (1939): Příběh odehrávající se na Tour de France, kde se sportovní novinářka zamiluje do slavného závodníka.

Bohové neděle (1949): Snímek vypráví o nadaném fotbalistovi, jemuž se splní sny - ožení se a stane se profesionálním hráčem. Sláva mu ovšem stoupne do hlavy a jeho manželství je v troskách. Když však vypukne druhá světová válka, je zajat a zraněn. Po propuštění se tak nemůže vrátit ke svému oblíbenému sportu jako hráč, a proto se rozhodne nastartovat kariéru trenéra a přehodnotí i své životní priority.

Lorenzo Lamas jako hlavní hrdina snímku **Night of the Warrior** (1991) se kvůli splacení dluhů dostane do potíží s mafií, která zavraždí jeho bývalou manželku. Někdejší kick-boxer se tak ocitá v roli hlavního podezřelého, jehož může zachránit pouze souboj na život a na smrt.

Didier (1997): Fantasy snímek o fotbalovém trenérovi a hledači talentů Costovi, který své sestře hlídá psa Maxe. Hned první noc se však silou hromů a blesků z Maxe stává obyčejný člověk, který znamená pro Costu daleko více než pes. V proměněném Maxovi se totiž skrývá talentovaný fotbalový brankář, který týmu tolik chybí.

Le vélo de Ghislain Lambert - Kolo Ghislaina Lamberta (2001): Francouzsko-belgická komedie vyprávějící o nadaném cyklistovi, který se stal vítězem. Nestala se z něj ikona tohoto sportu, ale i přes to si zaslouží uznání.

Snowboardista (2003): Mladý Gaspard touží po kariéře profesionálního snowboardisty. Od slavného Joshe Atterssena dostane nabídku odjet s ním na závody talentů. Film mapuje vzestup a pád nadaného Gasparda, který si uvědomí, že ne všichni, kteří se tváří jako nejlepší přátelé, jimi jsou a že soupeř v soutěži není vždy soupeřem i v běžném životě.

Na plný plyn (2003): Michell Vaillant je automobilový závodník, který během svého rozhodujícího závodu musí zachránit nejen sebe, ale i svou rodinu a lásku.

Ledová vášeň (2008): Mladé krasobruslařce Alex se po zranění na mistrovství Francie zhroutí svět. Upadá do depresí, ze kterých jí pomůže až nový trenér Jacques. Spolu sním se opět dostává na mistrovství, kde však Jacques dostává infarkt.

Invincibles (2010), česky také zvaný také jako *Nepřemožitelní* je snímek natočený Laurentem Jametem. Pro mnoho lidí je lyžování něčím víc než jen pouhou vášní.

Níže zmíníme ještě některé další, především dokumentární francouzské snímky s tematikou sportu.

5 DALŠÍ VYBRANÉ ZAHRANIČNÍ FILMY SE SPORTOVNÍ TÉMATIKOU

5.1 Vybrané hrané filmy

Jak již bylo uvedeno, největším výrobcem filmů o sportu jsou Spojené státy americké. Proto autorka rozdělila americké snímky podle druhu sportu, který je ve filmu klíčový. Podle svého uvážení vybrala filmy, jež jsou kritiky velmi pozitivně hodnoceny. Autorka rovněž zjistila, že nejčastěji zobrazovaným sportem ve filmu je box, a to od počátků samotné kinematografie. Dále jsou v hojném počtu zastoupeny filmy o kolektivních sportech, v nichž se většinou děj soustřeďuje okolo jednoho z hráčů či trenéra, např. amerického fotbalu, který je národním sportem USA, basketbalu, kopané nebo ledního hokeje.

5.1.1 Vybrané hrané filmy o boxu

Dramata z prostředí boxu patří mezi divácky nejúspěšnější a nejvyhledávanější snímky ze sportovního žánru. Na jejich tvorbě se často podíleli především američtí režiséři zvučných jmen: Clint Eastwood, Martin Scorsese, Michael Mann nebo Robert Wise. Právě Spojené státy jsou kolébkou boxerských filmů.

Už v roce 1926 natočil Buster Keaton první film zabývající se tímto sportem: **Frigovy cesty ke kráse a síle** (1926). Groteskní příběh vypráví o majetném Frigovi, který zamění svou identitu se slavným boxerem Buttlingem Buttlerem. A to dá ději rychlý spád. Teprve čtyřicátá léta přinesla další přírůstky k filmům s boxerskou tematikou. V té době se také ustálila žánrová pravidla těchto snímků, a tak se až dodnes jeden od druhého ve vyprávění příliš neliší.

Filmový debut režírovaný Robertem Rossenem, bývalým boxerem, dal vzniknout prvnímu zásadnímu dílu s touto tematikou. Snímek **Tělem a duší** (1947) zachycuje příběh o podceňovaném amatérském boxerovi Charleyovi Davisovi, jehož profesi ovlivňují nekalé praktiky a úplatkářství. K dramatictosti přispěl inovativní technikou natáčení kameraman James Wong Howe, který při snímání zápasů použil k pohybu mezi provazy kolečkové brusle a ruční kameru a tak vtáhl diváka přímo mezi aktéry souboje.

Dalším snímkem je **Podvod** (1949) režírovaný Robertem Wisem. Děj filmu províhá v reálném čase jednoho večera. Zkušený boxer Bill Thompson sehrává zápas své kariéry, ale protože se mu už několik předešlých utkání nepodařilo dotáhnout do vítězného konce, jeho trenér a manažer tento zápas s o dvanáct let mladším soupeřem prodají. Když Bill vidí prázdné místo v hledišti, kde měla sedět jeho žena Julie, rozlítí se natolik, že do boje dá všechno. Netuší však, že se souboji se obchoduje a on si tak zadělal na pěkný malér s místním gangem.

Tentýž rok se na americké půdě objevuje další ze snímků z boxerského prostředí. **Šampion** režiséra Marka Robsona byl díky kameramanským dovednostem Freda J. Koenekampa oceněn Zlatým glóblem. Ve filmu totiž použil zpomalení záběrů knock-outů v ringu.

Další dva filmy vznikly v roce 1956. První, **Tím hůř, když padnou**, byl opět zrežírovaný Markem Robsonem a divákovi dává nahlédnout do zákulisí marketingových praktik a úplatkářství, bez kterých se hlavní hrdina Toro Morena neobejde. Neumí zápasit, ale dobře zpracované kampaně, na kterých se podílí bývalý novinář Eddie Willis ho dostanou na vrchol. Film poukazuje na to, jak z obyčejného člověka bez umu jde díky médiím udělat hvězdu.

Druhým filmem tohoto roku byl snímek **Někdo tam nahoře mě má rád** Roberta Wise. Film je inspirován osudem profesionálního boxera Thomase Rocca Barbelly.

Snímek režiséra Ralpha Nelsona **Requiem for a Heavyweight** (1962) vypráví o bývalém boxerovi Mountainu Riverovi, který po posledním zápase s Cassiusem Clayem alias Muhammadem Alim ukončil na doporučení lékaře svou kariéru. Riverův bývalý manažer se však nehodlá smířit s tím, že kvůli jeho ukončení kariéry přijde o pravidelný příjem, a rozhodne se zorganizovat nečistý zápas.

Nadmuté město (1972), příběh o bývalém boxerovi, který ztratí rodinu a své deprese léčí alkoholem, zvrátí až setkání s mladým nadějným boxerem Erniem. Začne Ernieho trénovat. Nakonec se však ani jednomu z nich nedaří, tak jak by si přáli. Film Johna Hudsona překvapil po jeho předchozích neúspěších a zařadil se mezi jeden z nejlepších sportovních filmů vůbec.⁷¹

Roku 1976 se do podvědomí diváků dostal snímek Johna G. Avildsena **Rocky**. Vypráví o profesionálním boxerovi Apollu Creedovi, který chce dát šanci neznámým boxerům. Proto uspořádá zápas o titul mistra těžké váhy. Na zápas s Apollem

⁷¹ FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Nadmuté město* [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/nadmute-mesto-fat-city/40679>

Creedem se dostane neúspěšný pouliční boxer Rocky Balboa, přezdívaný Italský hřebec. Pro Rockyho začínají hodiny plné tréninků a neskutečné dřiny, kde dostane šanci i láska. Den, kdy se koná zápas, je pro Rockyho šancí pro naplnění svých snů. Série Rocky má dalších 5 dílů: **Rocky II** (1979), **Rocky III** (1982), **Rocky IV** (1985), **Rocky V** (1990) a **Rocky Balboa** (2006). Všechny další díly po Rockym přebíral do své režie právě Sylvester Stallone, který ztvárnil hlavní roli. Ve všech dílech je hlavní postavou právě Rocky Balboa (Sylvester Stallone), který zasvětil svůj život boxu.

Snímek **Šampion** (1979) režírovaný Francem Zeffirellem vypráví o poklidném soužití otce a syna, který naruší návrat matky. Otec se tak znovu dostává do ringu, kde se pro budoucnost syna chystá získat peníze.

Snímek Martina Scorseseho **Zuřící býk** (1980) byl natočen na motivy skutečného života boxerské legendy Jakea La Motty. Vypráví o profesionálním boxerovi střední váhy, který dává přednost boxu před vlastní rodinou, a teprve na sklonku své kariéry si uvědomuje, jak hrozným a sebestředným člověkem vlastně byl. Scorsese upřednostňoval jednu kameru, která byla přímo v ringu.

Snímek **Triumf ducha** (1989) je založený na skutečném životním příběhu židovského boxera Salama Arouchea. Když se dostane do koncentračního tábora v Osvětimi, musí každý den boxovat proti spoluvězňům. Každý zápas je otázkou života a smrti. On však za výhru získá pouze chleba, o nějž se rozdělí se svými kamarády, kteří mu v leccem pomáhají. Bohužel svou rodinu nezachrání.

Půlnoční podraz (1992), opět snímek z boxerského prostředí, který zachycuje prostředí sázek. Bývalý boxerský šampion Roy se musí utkat s deseti soupeři. Jestliže vyhraje, podaří se mu něco, co se ještě nikdy nikomu nepovedlo.

Životní příběh amerického boxera Rubbina Cartera, přezdívaného Hurikán, dal vzniknout dramatu **Hurikán v ringu** (1999). Je příběhem právě o tomto věhlasném americkém boxerovi neprávem odsouzeném k několikaletému trestu za trojnásobnou vraždu. Ve vězení napíše Carter knihu o svém životě, která poslouží jako námět právě tomuto filmu. O očištění jeho jména se snažili i bývalý profesionální boxer Muhammad Ali nebo skvělý muzikant Bob Dylan. Ani ti však nenapomohou k jeho propuštění a Carter stráví ve vězení 22 let.

Snímek **Price of Glory** (2000) pojednává o bývalém boxerovi Arturu Ortegoví, který se své nadání snaží předat třem svým synům. Bohužel jeden z nich se obrátí proti němu.

Karyn Kusama je bývalá boxerka, která kvůli zranění zanechala kariéry. Poté se rozhodla studovat filmovou školu. Zanedlouho na to vznikl její celovečerní debut **Boxerka** (2000). Do hlavní role obsadila tehdy ještě neznámou Michelle Rodriguezovou, která musela společně s Karyn absolvovat boxerský trénink. Ten se vyplatil a Michelle tak ztvárnila osmnáctiletou problémovou dívku, které zemřela matka a kvůli své výbušnosti jí hrozí vyloučení ze školy. Když však dívka navštíví svého staršího bratra, který je boxerem, sport si zamiluje a i ona nastupuje na dráhu profesionální boxerky.

Celovečerní film **Ali** (2001) je jedním ze snímků o ikoně světového boxu, Muhammadu Alim. Michael Mann v něm zachycuje cestu k prvním úspěchům.

Neporazitelný (2002), příběh o nadějném boxerovi, který je odsouzen k doživotnímu trestu. Ve vězení se střetne s úřadujícím mistrem světa v těžké váze. Nastane souboj o výhru v podobě peněz ... a především svobody.

Boxer století (2004) pod režisérskou taktovkou Maurice Barthélémiho dal vzniknout komediálnímu snímku, ve kterém je hlavním hrdinou amatérský boxer Casablanca Driver. Ten se rozhodne, že se utká s největším šampiónem La Rentou.

Film Clinta Eastwooda, který získal čtyři Oscary, **Milion Dolar Baby** (2004) pojednává o ženském boxu a problému eutanazie. Hlavní postavou je dívka jménem Maggie, která touží po kariéře profesionální boxerky. S pomocí bývalého trenéra Eddieho, ztvárněného skvělým Morganem Freemanem, se Maggie dostane do výborné kondice. Když ji v ringu spatří Frankie, trenér, který Maggie zprvu nevěřil, uvědomí si dívčin potenciál a začne ji trénovat sám. Maggie se probouje až na mistrovství světa, kde však po zákeřném úderu od soupeřky zůstane připojena k přístrojům a prosí Frankieho o milost v podobě smrti.

Těžká váha (2005), film Rona Howarda je ztělesněním snu, jenž má jeden bývalý světový šampion. Pro jeho uskutečnění se však musí James opět postavit do ringu.

Fighter (2010) v podání režiséra Davida O. Rusella nevypovídá pouze o cestě za boxerským snem, ale i o nástrahách v podání rodiny a blízkých, které obklopují každého z nás. Rusell chce tímto snímkem vyjádřit i to, že ne vždy je cesta za vlastním snem jednoduchá a ne vždy je k tomu potřeba rodina.

5.1.2 Vybrané hrané filmy o americkém fotbalu

Harmon of Michigan (1941): Autobiografický příběh o jednom z nejlepších a nejtalentovanějších hráčů amerického fotbalu. Tom Harmon na začátku absolvovuje Michiganskou univerzitu a stane se profesionálním hráčem. Krátce na to se stane i vysokoškolským trenérem, který vede svůj tým k vítězství neetickým, možná až nezákonným způsobem.

Film režírovaný Robertem Aldrichem **Nejtěžší yard** (1974) vypráví o bývalém hráči amerického fotbalu, který se dostane do vězení. Tam si z vězňů postaví svůj tým a utká se s dozorci.

Snímek **Správná hra** (1983) vypráví o americkém snu stát se profesionálním hráčem fotbalu a opustit tak rodné město.

Film **Trenérka** (1986) pojednává o mladé ženě, která si chce splnit svůj sen stát se trenérkou fotbalistů. Molly McGrathová tak musí projít těžkými chvílemi, kdy jí hráči Central High Wildcats nechtějí přijmout právě proto, že je žena. Molly si však spíše než autoritou, získá tým odvahou a stává se tak vůbec první ženskou trenérkou fotbalového mužstva.

Bourák (1993), jinak zvaný Rudy, je obrazem takového typu lidí, kteří chtějí dosáhnout svého snu a věří, že nic není nemožné. Mladý muž jménem Rudy i přes své nedostatky usiluje o to, stát se hráčem amerického fotbalu. Sen se mu splní i přes to, že nehraje nejvyšší ligu ani není hlavní hvězdou týmu.

Malí obři (1994) režiséra Duwaynea Dunhama pojednává o dvou žákovských fotbalových týmech, které se chtějí dostat do profesionální ligy. Jedni jsou obecně považováni za neporazitelné, ale druzí mají odhodlání a jednu dívku, která svým výkonem převyšuje i profesionální hráče.

Snímek **Jerry Maguire** (1996) je příběhem o úspěšném a bohatém sportovním agentovi, který už nadále nedokáže snášet špinavé pozadí své branže, a proto vydává tzv. etický kodex ideálního sportovního agenta, na jehož základě je nucen odejít z firmy.

Film **Vodonoš** (1998) vypráví o muži, který fotbalovému týmu nosí vodu. Všemi je zesměšňován a podceňován. Teprve až trenér nejhoršího univerzitního týmu v něm objeví nadějného fotbalového útočníka.

Varsity blues (1999): Nadaný hráč West Canaan chce být skvělým hráčem amerického fotbalu, ale ne pod nátlakem všech svých blízkých.

Snímek režiséra Olivera Stone **Vítězové a poražení** (2000) mapuje spory uvnitř týmu, kde na jednom místě stojí trenér, na druhém majitelka klubu, na třetím zraněný quarterback a na místě čtvrtém náhradní quarterback.

Vzpomínka na titány (2000): Film inspirovaný skutečnou událostí vypráví příběh o rasistické nenávisti, kterou cítí hráči i bývalý odvolaný trenér vůči novému, energickému trenérovi v podání Denzela Washingtona.

Ve snímku **Náhradníci** (2000) je hlavní postavou Shane Falco, který byl dříve vyhozen z mužstva. Jeho bývalý tým má problémy, a tak se snaží sestavit nový i s trenérem, který by jim pomohl dostat se do play-off.

Radio (2003): Skutečný životní příběh Roberta Kennedyho - postiženého mladíka, z něhož se díky jeho úsilí stal trenér.

Film zrežirovaný Peterem Bergem **Světla páteční noci** (2004) vypráví příběh o nadějném týmu z malého města scházejícím se pouze v páteční večer. Chtějí změnit své postavení v soutěži a dostat se tak do profesionální ligy velkého města.

Komediální snímek Petera Segala **Trestná lavice** (2005) je příběhem o skupině odsouzených, kteří dají dohromady tým, aby se utkali se svými největšími nepřáteli - bachaři. V hlavní roli můžeme vidět Adama Sandlera jako bývalého profesionálního hráče amerického fotbalu. Stejně motivovaný snímek jako **Nejtěžší yard**.

Vzepřít se obrům (2006): Fotbalový trenér Grant Taylor se snaží o nalezení způsobu, jak přimět hráče k lepším výkonům.

Nepřemožitelný (2006): Snímek o americkém snu. Fanoušek amerického fotbalu chce dostat místo profesionálního hráče. Film vznikl na motivy skutečného života profesionálního hráče NFL Vince Papaleho a je doplněn jeho osobními komentáři.

Opět film inspirovaný skutečností, tentokrát z roku 1970, kdy se zřítilo letadlo plné fotbalistů univerzitního týmu. Jedná se o **Návrat na vrchol** (2006). V hlavní roli Matthew McConaughey jako nový trenér univerzitního týmu se snaží o to, aby tento sport na univerzitě Marshall nezanikl.

Gang v útoku (2006), snímek podle skutečného příběhu mladistvých delikventů, kteří byli kurátorem seskupeni do týmu amerických fotbalistů a dostali tak

šanci očistit svou temnou minulost. Času je málo, ale trenér z nich udělá skutečné hráče, kteří mají před sebou svou první sezónu.

Snímek **Plán hry** (2007) je o nejlepším americkém fotbalistovi Joeovi Kingmanovi, jehož milují ženy. Když u něj jednoho dne zazvoní dívka, která mu oznamuje, že je jeho dcerou změní se Joeovi život. Svůj bujarý život, tak pomalu mění na klidný. A právě dcerka je jednou z hlavních příčin, kvůli které se z Joeho stává opravdový otec.

Tvrdé palice (2008): Jelikož se tým ocitá na pokraji finančního kolapsu, majitel týmu Dodge Connolly se snaží o jeho udržení. Proto do svého týmu přebírá nejlepšího fotbalového hráče Cartera, který se ovšem zamiluje do jeho snoubenky. Dodge tak musí řešit nejen to, aby udržel svůj tým pohromadě, ale především neztratil ženu svého srdce.

Snímek zrežirovaný Garym Flederem **Expres** (2008) je životním příběhem amerického hráče afrického původu Ernieho Davise – černocha, který celému světu dokáže, že barva pleti nedělá člověka stejným. Film byl natočen podle knižní předlohy Roberta C. Gallaghery a zkoumá občanská témata jako: rasismus, diskriminaci i sport obecně.

Životopisné drama **Zrození šampióna** (2009) Johna Lee Hancocka vypráví o teenagerovi Michaelu Oherovi, který se shodou náhod dostane do přízně dobře situované a především láskyplné rodiny. Cestu k americkému fotbalu mu otevře až kamarád a budoucí nevlastní bratr Jamie. Skutečný příběh hráče NFL, který se stal vítězem, ještě než na hřiště vůbec vstoupil.

5.1.3 Vybrané hrané filmy o baseballu

Pýcha Yankeeů (1942) je biografickým snímkem o baseballovém hráči Louovi Gehrigovi. Pro nesporný talent si ho vyhlédl nejlepší baseballový klub New York Yankees. On však v 37 letech podlehl zákeřné neurologické nemoci a jeho sny se rozplynuly. Režisér Sam Wood se ve filmu držel tří základních linií: vztahu syna s matkou, kamarádství Loua a novináře Sama a v neposlední řadě i skutečné lásky Loua a Eleanor. Film z jedenácti nominací na Oscara získal pouze jednu sošku, a to za střih (Daniel Mandel).

Film režírovaný Busbym Berkeleyem **Take Me Out to the Ball Game** (1949) je hudebním snímkem. Když Vlci skončí pod novým vedením ženy, která tým zdělila, nikdo nevěří tomu, že by mohli mít úspěch. Název filmu je převzat z neoficiální hymny amerického baseballu.

Přirozený talent (1984), film s Robertem Redfordem v hlavní roli vypráví o nadaném baseballovém hráči, který je těžce zraněn a na delší dobu není schopen hrát. Po několika letech se opět vrací do středu dění tohoto sportu, aby dokázal, co umí. Snímek je inspirován skutečným životem Eda Waitkuse, hráče Philadelphia Phillies, který byl roku 1949 postřelen fanynkou Ruth Ann Steinhagenovou.

Režisérský debut amerického režiséra a scenáristy Rona Sheltona **Durhamští býci** (1988) dal vzniknout příběhu o zadákovi Durhamských býků Davisovi, který soupeří se svým spoluhráčem, a to jak ve světě sportu, tak i v souboji o lásku v podání úchvatné Susan Sarandonové.

Aféra, která změnila baseballový svět v očích veřejnosti je zaznamenána ve snímku **Prodaný zápas** (1988). Když se tým White Sox roku 1919 i přes úspěšnou sezónu dostal do finančních problémů rozhodl se vzniklou situaci řešit uplacením týmu, jenž se s ním má utkat ve velkém finále. Nakonec se na vše přijde a White Sox mají doživotně zakázáno hrát nejvyšší profesionální ligu.

První liga (1989) je filmem o clevelandském baseballovém týmu sestávajícím z nejrůznějších potíživců, kteří jsou však odhodláni něco dokázat. Tento snímek se dočkal ještě dalších dvou pokračování: **První liga II** (1994) a **První liga III** (1998).

Hřiště snů (1989) vypráví o farmáři Rayovi (Kevin Costner), který sní o tom, že si na kukuřičném poli postaví baseballové hřiště.

Rok 1992 dal vzniknout také snímku **Velké vítězství** o baseballových hráčkách vedených bývalým hráčem Jimmym Duganem. Film se odehrává za druhé světové války, kdy byli muži na frontě a ženám byl dán prostor i ve sportu.

Film **Babe** (1992) vypráví o jednom z nejlepších hráčů baseballu. George H. Ruth přezdívaný Babe trpí kvůli tomu, že ho rodiče odložili do sirotčince. Když se však projeví jeho nadání, vyhlédne si ho jeden z trenérů baltimorské nižší ligy. Protože je jeho talent opravdu velký, odchází do nejvyšší soutěže. Temperamentní chování George se však projeví až v týmu New York Yankees, kde pro něho však nemají pochopení.

Mr. Baseball (1992) v podání australského režiséra Freda Shepisiho je o upadající kariéře Jacka, který se dostane do japonské baseballové ligy, v níž řeší problémy s manažerem týmu.

Muž z levého pole (1993), film Burt Reynoldse, v němž je hlavním hrdinou bezdomovec Jack, který se stane trenérem klukovského baseballového týmu.

Životopisný snímek **Cobb** (1994) zrežirovaný Ronem Sheltonem je autobiografií předního baseballového hráče Tye Cobba, jenž se jako první hráč dostal do Dvorany slávy. Sám novinář Al Stump byl pověřen napsat o Cobbovi knihu. Cobb byl známý svou prudkostí a nevybíravým chováním, které v dobách jeho slávy poznal na vlastní kůži i Stump. S bývalou legendou musel strávit několik měsíců, během kterých poznával, že je opravdu takový, ne-li horší, než se o něm píše. Společně pak vytvořili knihu, která zaznamenávala život Cobba tak, jak si on sám přál. Jenže ve stejné době si Al Stump psal i druhou knihu, v níž se soustředil na skutečnost.

Psychologické drama **Fanatik** (1996) je příběhem o vynikajícím baseballovém hráči Bobbym Rayburnovi, jenž je novou hvězdou týmu San Francisco Giants. Je obdivován Gilem Renardem – fanatickým fanouškem. Gilovi jeho obdiv přerůstá přes hlavu a nebojí se dopustit ani zločinu.

Pod režisérskou taktovkou Sama Raimiho vznikl snímek **Hra snů** (1999). Film je příběhem nadhazovače Billyho Chapela (Kevin Costner), který má štěstí ve hře, ale neštěstí v lásce, a tak se na sklonku své kariéry musí rozhodnout, co je pro něj důležitější.

Letní vzplanutí (2001) vypráví o baseballistovi, který se chystá na účast nejkvalitnější amatérské ligy, kde se snaží co nejvíce prosadit, aby získal angažmá v Major League. Není však sám.

Film zrežirovaný americkým režisérem Davidem M. Evansem **The Final Season** (2007) vypráví o středoškolském vyhrávajícím baseballovém týmu, jenž se musí sjednotit s jinou školou. Své první místo v tabulce si tak musí vybojovat znovu i s novým trenérem.

Moneyball (2011), opět film podle skutečné události, který vypráví o životě baseballového hráče Billyho Beana. Ten se po kariéře baseballisty rozhodl trénovat. Tým, který Billy vede, se však kvůli odchodům členů rozpadá. Proto se rozhodne díky technickým pokrokům, za pomoci kvalifikovaného ekonoma, o analýzu, jež má pro jeho

tým vybrat nejlevnější hráče. Ti se nakonec stanou i nejlepšími. Pro ostatní kluby se Billyho analýza stane novým pokrokem v oblasti sportu.

Film **42** (2013) vypráví skutečný život baseballové černošské legendy Jackieho Robinsona ze 40. a 50. let. Byl to vůbec první Afroameričan hrající profesionální ligu. Především se zasloužil o to, aby vyvrátil mýtus, který hovořil o tom, že baseball je hra „bílých“. Ve svých začátcích to měl v týmu těžké, nejenom že ho neuznávali fanoušci, ale ani spoluhráči, kteří s ním nechtěli nastupovat na jedno hřiště. Když však zjistili potenciál tohoto úžasného hráče, historie se změnila a dnes jsou především hráči černé pleti hlavními hvězdami jak baseballových, tak basketbalových týmů.

5.1.4 Vybrané hrané filmy o basketballu

Hráči z Indiany (1986): Film inspirovaný skutečnou událostí vypráví příběh o outsiderském týmu basketbalistů, kterým k vítězství v mistrovství Indiany pomůže dříve neúspěšný basketbalový trenér Norman Dale (Gene Hackman).

Bílí muži neumějí skákat (1992) pojednává o hráči jménem Sidney, který se na jednom pouličním zápase potká s Billym. Teprve tehdy Sidney pochopí, že jsou i jiní, stejně dobří hráči, jako je on sám, a tak se s Billym spřátelí a dohodnou se, že si vydělají nějaké peníze v pouličních čtyřhrách. Když však na turnaji vyhrají a dostanou pět tisíc dolarů, Billy se vsadí o polovinu svých peněz, že na tři pokusy dokáže zasměčovat a dát koš. Sidneyho rada, že bílí muži neumějí skákat, Billyho před bláznovstvím na které se chystá, nezastaví a on prohraje.⁷²

Opět snímek z dílny scénáristy Rona Sheltona. Po Bílých mužích další film z basketbalového prostředí. **Lanaři** (1994): Příběh o univerzitním trenérovi Petu Bellovi, který si svůj tým sestaví z hvězd, na které získá (poněkud nezákonně) peníze. Film je odrazem pozadí finančních praktik, dějících se v každém sportovním odvětví.

Příběh vyprávějící o nadějném vysokoškolském basketbalistovi dal vzniknout filmu **Nad košem** (1994). Mladík jménem Kyle se snaží o získání stipendia

⁷² Bílí muži neumějí skákat. ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Bílí muži neumějí skákat* [online]. POMO Media Group s.r.o., 2001-20014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/8340-bili-muzi-neumeji-skakat/>

na sportovní univerzitě. Stejně tak nadaný je i Shep, který se schází s Kylovou matkou. Když trenér nabídne Shepovi hrát, ten odmítá.

Film v režii Scotta Kalverta **Rváčův deník** (1996) vypráví autobiografický příběh o basketbalistovi a básníkovi jménem Jim Carroll. Ten, ač slavný, propadá kvůli alkoholu, drogám i sexu na samé dno, kde je ochoten zajít až tak daleko, že krade auta a loupí.

Drama o skutečném příběhu basketbalového hráče přezdívaného „Kozel“ nese název **Nejtvrdší zápas** (1996). Jeho největší slabinou byly drogy, kterým propadl. Zpátky na zem se dostal díky člověku od něhož to vůbec nečekal. Vrátil se do školy i k hraní a oženil se. Bohužel ani fakt, že byl šťasten a že měl syna ho nedokázal udržet nad vodou a drogám opět podlehl. Nakonec se mu napodruhé staly i osudnými.

Nejlepší hráč (1998) Spikea Leeho je o talentovaném hráči basketbalu, kterému z vězení propustí otce, jenž zabil jeho matku. Otec se snaží k Jesusovi najít cestu a radí mu, aby hrál za univerzitu, kterou doporučuje guvernér, jenž ho propustil z vězení.⁷³ Jesus tak stojí před životním rozhodnutím, zda dát přednost správné věci či svému srdci. Příběh poodkrývá především stinnou stránku tohoto sportu. Problematiku moci sportovních funkcionářů.

Láska a basket (2000), dvě věci, které spojují Quinciho a Monicu. Oba milují basketbal a když se postřední škole rozejdou každý do jiného klubu, ztrácí sami sebe. Když se po pěti letech opět shledají, Quinci se zotavuje po zranění a pro Monicu už není tato hra tak důležitá. A snaží se proto najít cestu zpět k sobě.

Snímek režiséra Thomase Cartera **Coach Carter** (2005) je pravdivým příběhem o bývalém basketbalistovi a nyní trenérovi, který se vrací na svou bývalou školu do Richmondu a z neúspěšného univerzitního týmu se snaží udělat špičku, ne však na úkor jejich vzdělání. To je pro Cartera na prvním místě, ač se to mnohým nelíbí.

Cesta za vítězstvím (2006): Taktéž snímek na motivy skutečného příběhu. Basketbalový trenér texaského univerzitního týmu se rozhodne pro radikální řešení. Aby zlepšil šance svého týmu, přivádí do něj nové hráče – Afroameričany. Barva pleti nakonec bude stěžejním tématem celého filmu. I přes všechny rasové neshody a chodící výhrušné dopisy se tým semkne a uspěje.

⁷³ ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Nejlepší hráč* [online]. Copyright © 2001-2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/5803-nejlepsi-hrac/>

Film podle skutečné události s příznačným názvem **Věřte mi** (2006) režiséra Roberta Collectora vypráví rovněž o basketbalovém trenérovi. Ten má velké ambice a snaží se o získání chlapeckého univerzitního týmu. Nakonec je mu však přiděleno družstvo dívek. Ačkoli dívky nemají zrovna skvělé výsledky, podaří se trenérovi Clayovi nemožné.

Hurricane Season (2008) vypráví o nedávném hurikánu Katrina, který napáchal v Louisianě tak velké škody, že žáci středních škol mohli navštěvovat pouze jednu jedinou školu. A na středoškolském trenérovi je, aby sestavil nový basketbalový tým, který by mohl uspět na blížícím se mistrovství.

5.1.5 Vybrané hrané filmy o kopané

Romantická komedie **Zápas** (1999) je zrežirovaná Mickem Davisem. Příběh se odehrává v jednom malém skotském městečku. Wullie Smith je jedním z návštěvníků hospody Benny's Bar. Ta má svůj fotbalový tým, který se chce utkat s konkurenčním bistroem. Kdo prohraje, musí své pohostinství zavřít.

Film **Sláva vítězům** (2000) je příběhem o fotbalovém trenérovi Gordonu McLeodovi, který svůj druholigový tým přiměje k neuvěřitelnému výkonu, který jim zajistí zůstat v rodné zemi.

Tématem omezování práv žen v Íránu se zabývá snímek **Offside** (2001):
*„Příběh je zasazen do rámce skutečné události, některé hrané scény se dokonce odvíjejí uprostřed nic netušícího davu (natáčelo se malou kamerou, aby kameraman nebudil nežádoucí pozornost; pomohla také přítomnost sportovních televizních štábů). Hrdinkami příběhu je několik žen, které se pokusily v převleku za muže dostat na stadion, vojáci je však chytili a po celou dobu zápasu je drželi pod dohledem. Většina děje se proto odehrává na jednom místě a skládá se z vtipných dialogů mezi fanynkami a vojáky. Civilních výkonů dosáhl režisér vhodným typovým obsazením a vedením neherců. Stejně ostatně postupoval i dříve: přítomnost profesionálního herce by podle něj odvedla pozornost diváka od sdělení.“*⁷⁴

⁷⁴ FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. KALÁB, Ondřej. *Offside* [online]. 2010 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/offside/61946>

Snímek **Fotbal za mřížemi** (2001) pojednává o fotbalistovi Dannym. Ten je kvůli napadení policistů zatčen. Ve vězení se chystá zápas vězňů proti dozorcům. Danny sestaví tým, s nímž se snaží zvítězit.

Blafuj jako Beckham (2002): Příběh o indické dívce Jess, která miluje fotbal. Když se jí naskytne možnost hrát za ženský fotbalový tým, je nadšená. Spřátelí se s stejně zapálenou Jules a jejich hlavním cílem je dostat se do Spojených států, kde by se jako profesionální hráčky mohly uživit. Problémy nastanou až ve chvíli, kdy se Jessiny rodiče dozvídají, co dělá, a když se obě dívky zamilují do stejného muže – svého trenéra.

Film anglického režiséra Dannyho Cannona nese název **Góóól!** (2005). Je příběhem o nadaném mladém chlapci Santiagu Muñezovi, kterému se splní jeho velký sen dostat se do anglické Premier League. V Newcastlu United to ale nebude mít jednoduché. Tento snímek se dočkal i dalších dvou pokračování **Góóól II** (2007) a **Góóól III** (2009).

5.1.6 Vybrané hrané filmy o ledním hokeji

Tvrdá hra (1977): Snímek z hokejového prostředí 70. let, kdy hlavním hrdinou je hráč, který jde tvrdě za vítězstvím i kdyby to mělo stát rány pěstí.

Youngblood (1986) zrežirovaný Peterem Marklem je příběhem o talentovaném mladíku Deanovi, který se díky své pili dostává do profesionálního týmu. Tam však kvůli své beránčí povaze dlouho nevydrží a vrací se zpět do rodné vesnice. Jeho bratr a otec se na skleslého Deana nemohou dívat a proto se rozhodnout, že ho budou učit tvrdé hře. Nakonec se mladík opět dostane do vysněného týmu, kde se stává platným a potřebným hráčem.

Příběh o bývalém hokejovém hráči vypráví film **Šampióni** (1992). Gordon Bombay se po neúspěšné kariéře dostane do pozice hokejového trenéra juniorského týmu a udělá vše, jen aby svému bývalému kouči dokázal, že je dobrý. Spolu s týmem Kačerů se dostává na přední místa v tabulce.

Snímek **Nerovný zápas** (1995) pojednává o zákulisních praktikách kanadsko-americké národní hokejové ligy a o její budoucnosti.

Mystery, Aljaška (1999): Příběh vypráví o zapadlé vesničce na Aljašce, kde místní muži milují hokej. Schází se každý týden na kluzišti, kde proti sobě hrají. Když jim přijde nabídka zahrát si s legendárními New York Rangers, mnohým se splní sen.

Snímek inspirovaný skutečnou událostí **Hokejový zázrak** (2004) pojednává o hokejovém trenérovi Herbu Brooksovi, který si z amatérských hráčů vybraných po univerzitách vytvoří tým, s nímž si chce splnit svůj sen - vyhrát olympijské hry v Lake Placid konané roku 1980. To se mu nakonec ve finále s téměř neporazitelným celkem Sovětského svazu podaří.

Autobiografický snímek o bývalé legendě ledního hokeje nese jeho jméno **Maurice Richard** (2005). Příběh zachycuje nejlepší roky tohoto skvělého kanadského hokejisty.

Ve snímku **Goon** (2011) je hlavním hrdinou „bitkař“ Doug Glatt. Ten se nedobrovolně dostane do hokejového týmu, a to i přesto, že hokej nikdy nehrál. Trenér si ho vyhlédl kvůli jeho tvrdé ráně, kterou zasadil hokejovému brankáři, jenž ho napadl. Doug se tak během chvíle stane vyhlášeným hokejovým rváčem, který svému celku pomůže do play-off.

5.1.7 Vybrané hrané filmy o bojovém umění

Nikdy to nevzdávej (2008): Hlavní hrdina Jake Tyler je teenager, který se viní ze smrti svého otce. Když nastupuje do nové školy, místní ranař Ryan ho vyprovokuje ke rvačce. Jake se proto rozhodne chodit do školy bojového umění a Ryanovi vše bohatě vrátí.

Legendary (2010): Po smrti otce se Calovi rozpadne rodina, a tak se jí snaží stmelit tím, že začne pod vedením svého staršího bratra, slavného bojovníka, zápasit také.

The Hammer (2010): Životopisný snímek o wrestlerovi Mattu Hamillovi, neslyšícím zápasníkovi, který vyhrál mistrovství.

Warrior (2011): Nejmladší syn se vrátí domů, aby začal trénovat a později se utkal v ringu se svým starším bratrem. Pro oba slovo rodina neexistuje.

5.1.8 Další vybrané hrané filmy o sportu

Rumunsko-kanadské drama **Nebe na dosah** (1990) vypráví příběh o dívce, která se touží stát profesionální sportovní gymnastkou. Při cestě za svým snem si ale uvědomuje, že vše není tak, jak si představovala. A že k tomu, aby se stala nejlepší vede ještě dlouhá a trnitá cesta.

Životopisný snímek **Zázračný běžec** (1997) o atletovi Stevu Prefontaineovi je obrazem jeho krátkého života a kariéry. Steve byl běžec, který měl jednu nohu delší než druhou a navzdory všem negativním ohlasům se nevzdal. Stal se mistrem světa a v roce 1972 oslňoval fanoušky na olympijských hrách v Mnichově. O příběhu Steva Prefontainea byl natočen o rok později obdobný snímek s názvem **Hranice možností** (1998).

Plavat proti proudu (2003) vypráví skutečný příběh o chlapci jménem Anthony Fingleton, který se navzdory osudu a přísnému otci ocitl na místě světoznámého australského plavce.

Hlavním hrdinou snímku **V zajetí rychlosti** (2005) je Anthony Hopkins, který stráví téměř celý svůj život úpravou starého motocyklu Indian, aby následně vyhrál v závodě na solném jezeře v Utahu, jímž překonává světový rekord a stává se legendou.

5.2 Vybrané celovečerní dokumentární filmy

Pacifické vibrace (1970): Jedná se o surfařský dokument, který zachycuje nadšení z tohoto neobvyklého sportu a zároveň pozitivní a negativní názory jeho příznivců a odpůrců.

Formule 1 (1978): Italský celovečerní dokumentární snímek, jímž provází Niki Lauda a italská novinářka Sydne Romaová zobrazuje archivní snímky především z tragických nehod, jakými byly například roku 1970 havárie jezdce Jochena Rindta, roku 1973 Rogera Williamsona a roku 1976 na okruhu v Nürburgringu Nikiho Laudy.

Železný Schwarzenegger (1977): Dokumentární snímek zachycující prostředí kulturistiky vzbudil v divácích daleko větší zájem o tělesné cvičení označující se jako bodybuilding. Hlavním hrdinou je Arnold Schwarzenegger, který obhájil již šestý titul Mr. Olympia.

Ayrton Senna: Závodění mám v krvi (1992) je jediným dokumentem o tomto vynikajícím jezdci Formule 1, který byl natočen ještě před jeho tragickou smrtí na okruhu Imola v San Marinu roku 1994. Jeho poutavé vyprávění o životě ještě před kariérou závodníka F1 dává divákovi obraz jeho osobnosti.

Dokument **Muhammad Ali: Na vrcholu** (1996) je zaměřen především na Aliho zápas s Georgem Foremanem, kterého v osmém kole poslal k zemi. Toto dílo bylo dokonce oceněno Oscarem za nejlepší dokumentární film.

Jump! (2001): Snímek, který byl natočený v České republice v americké produkci. Jedná se o dokument zaznamenávající horolezecké dovednosti v podobě přeskoků našich pískovcových vrcholů (Adršpach, Český ráj, Labské pískovce).

Pád do ticha (2003) je dokumentem o horolezcích Joeu Simpsonovi a Simonu Yatesovi. Podle předlohy Simpsonovy knihy byl právě snímek natočen. Joe chtěl především okolí vysvětlit, proč se s Yatesem při společném lezení rozhodli přerežat lano. Právě díky tomuto rozhodnutí si oba horolezci zachránili život.

Zidane, portrét 21. století (2006): Profil slavného francouzského fotbalisty Zinédina Zidana při utkání Realu Madrid s Villarealem je zaměřen celých 90 minut právě na něj. Na jeho pocity, únavu i emoce, kterých se divákovi během zápasu nedostane. Je to jedinečný portrét fotbalisty v historii kinematografie.

Tyson (2008), opět snímek, jímž provází rozhovory, archivní záběry i fotografie. Mike Tyson, jenž je legendou ve světovém boxu poodkrývá nejen svůj úspěšný boxerský život, ale také skandální odhalení a několikanásobná zatčení.

Dalším dokumentárním filmem o nezapomenutelném brazilském jezdcí Ayrtonu Sennovi je **Senna** (2010). Ten divákovi poodkrývá Ayrtonův život až do jeho smrti. Na natáčení spolupracovala, jak jeho rodina, tak management F1, který poskytl i dosud nezveřejněné archivní záběry.

Film režiséra Marka Nealea **Nejrychlejší** (2011) zachycuje prostředí Moto GP. Od bravurních úspěchů přes havárie a šťastné návraty až po emotivní prohry. Je doprovázen i mnohými rozhovory s těmi nejpovolanějšími.

Snímek německého dokumentárního režiséra Sebastiana Dehnhardta **Kličko** (2011) přibližuje divákům nejen boxerskou slávu dvou bratrů Vitalije a Wladimira Kličkových, ale především jejich obyčejné životy. To jací byli v dětství, jak moc je ovlivnil Černobyl, i to, že nejsou jen úspěšnými boxery, ale i inteligentními a obyčejnými lidmi.

Debutem německého režiséra Martena Persiela je film **Tohle není Kalifornie** (2012). 70. léta v Německé demokratické republice nebyla snadná, tím spíš, když se tři mladíci rozhodli poukázat na v té době poněkud zakázaný sport - skating. Archivními záběry využívá režisér autentičnosti a diváka tak přiměje dostat se do doby, v níž hlavní úlohu hrají komunisté.

Linsanity (2013): Dokumentární snímek o asijsko-americkém profesionálním hráči NBA Jeremym Linovi, který díky své touze a víře dostal svému životnímu snu. Film provází záběry z dětství i z jeho profesionální kariéry.

6 ZHODNOCENÍ: ODRAZ DOBY VE FILMU SE SPORTOVNÍ TÉMATIKOU

Filmy o sportu jsou především filmy žánrové, tudíž se ve většině z nich objevuje tatáž tuctová zápleтка, které přispívá právě sportovní prostředí, jež zvyšuje atraktivitu v očích diváků. Jedná se ale také o snímky, které na pozadí sportovních událostí reflektují dobu:

V českém prostředí např. totalitní manipulaci - **Revue na zakázku** (1982) - reálný socialismus, který odráží v mnoha hraných i dokumentárních snímcích např. o spartakiádním cvičení: **Kouzelný den** (1960), **Valčík pro milion** (1960), **Anna, sestra Jany** (1975) a další. Strohé dokumenty ze stejných akcí byly naopak světu představovány jako demonstrace síly a prostředek zastrašování v průběhu Studené války.

V amerických filmech je to nejčastěji kritika společnosti – filmy o zkorumpovaných sportovcích, trenérech, agentech... (kupříkladu **Jerry Maguire** (1996), **Prodaný zápas** (1988), **Lanaři** (1994) a další). Častým tématem je také rasismus. Ten má kořeny v Řecku a Římě, kde se rasy rozdělily na nižší a vyšší. Bralo se v úvahu, že to, jaké je člověk rasy působí na fungování či nefungování společnosti. Právě o toto téma se opírá např. snímek **Vzpomínka na titány** (2000), **Expres** (2008), **42** (2013),... Dalším z témat je i tzv. americký sen. Obraz toho, jak se dostat z bída až na samý vrchol. Důkazem jeho naplnění jsou filmy jako **Pýcha Yankeeů** (1942), **Správná hra** (1983), **Góóó!** (2005), **Zrození šampióna** (2009),..., kde se hlavní představitel díky své pili, nadání a odvaze dostává do prostředí americké smetánky. Nepominutelným tématem amerických sportovních filmů je i pokrytectví společnosti (**Jerry Maguire**), otázky etické a morální (žena ve sportu, eutanazie: **Million Dollar Baby** (2004); sebedestruktivní sklony nadaných lidí: **Rváčův deník** (1996); doping: **Rocky IV** (1985).

Dokumentární snímky o sportu slouží zase především jako svědectví doby a jedince. Převládají dokumenty: biografické – životy velkých sportovců, např. **Železný Schwarzeneger** (1977), **Ayrton Senna: Závodění mám v krvi** (1992) aj. Často jsou snímány skrytou kamerou, která umožnila jistou autentičnost ve výpovědích hlavních aktérů. Jindy jsou výpovědi manipulovány – dokumenty diktované osobnostmi, aby se sami vyobrazili v lepším světle - či již jako zmiňovaný nástroj propagandy, a to nejen

v totalitním Československu, ale i v nacistickém Německu (snímek Leni Riefenstahlové **Olympia** (1938)).

A proč je sportovní prostředí tak atraktivní? Protože s sebou nese dramatickost a napětí – což se nejlépe odráží právě v práci kamery a střihu. V prvních filmech se sportovní tematikou byly sice záběry snímány staticky, ale režiséři už tehdy tušili velký potenciál této látky. Netrvalo dlouho a přišla inovativní technika natáčení, která upevnila kameru na kolejnice. To pro film, zvláště ten sportovní, znamenalo více možností. Když se pak v sedmdesátých letech objevil systém steadicam, který umožnil natáčení bez chvění a otřesů nebo lehká ruční kamera značky Ariflex, napětí ze stadionů a boxerských ringů se divákovi už zřetelně vrývalo pod kůži.

Stejně tak jako u jiných filmových žánrů se i v současných filmech o sportu daleko více používá střihu, rapidmontáže a zrychleného vyprávění, mnohem fragmentárnějšího (a tedy dynamičtějšího, na druhou stranu však i obsahově plytčího) než v dobách klasického Hollywoodu. Současné dokumentární filmy o sportu se naopak tradičněji drží osvědčené výstavby a spíše neexperimentují.

Některé filmy s tematikou sportu jsou dodnes považovány za mistrné ukázky kinematografie: za všechny např. **Zuřící býk** (1980) Martina Scorseseho.

ZÁVĚR

Cílem autorčiny práce bylo zobrazit proměny sportovní tematiky v českém a zahraničním filmu a začlenit je do historických etap české a světové kinematografie. Spolu s krátkými anotacemi se snažila přiblížit jejich obsah, který byl často založen na skutečných událostech či aktuálních tématech. Jednotlivé filmy se od sebe liší nejen sportem, který je klíčovým snímcích vyobrazován, ale také formou vyprávění. V podstatě by se dalo říci, že existují dva typy sportovních hraných filmů: komediální a dramatické, založené povětšinou právě na již zmiňovaných životních událostech. Samostatnou část pak tvoří filmy dokumentární, které jsou často proloženy rozhovory se sportovními legendami.

Práci jsme rozdělili do dvou skupin: historie české kinematografické tvorby o sportu s krátkými anotacemi jednotlivých vybraných snímků a historie světové filmové tvorby, taktéž s anotacemi snímků, jež autorka považovala za vhodně zvolené.

V první části jsme filmy rozčlenili podle období, které pro český film znamenalo vždy něco nového: počátky filmu na našem území, první filmy se sportovní tematikou, filmy od roku 1940 do roku 1970, filmy v období normalizace a filmy od devadesátých let. Dále jsme se zaměřili na rozdělení filmů podle vyobrazeného sportu, tedy filmy o pohybové rekreaci a tělesné výchově a nebo filmy o sportovním fanouškovství.

Zcela odlišným je žánr dokumentu, který nejčastěji podává obraz sportovcova života, některého týmu či zásadní sportovní události.

Naopak zahraniční filmy jsme roztřídili podle zcela jiných kritérií, a to: zaměřili jsme se především na kolébkou kinematografické tvorby, tj. Spojené státy americké, ve kterých má film jako takový, a zvláště film se sportovní tematikou, dlouhou tradici. Tyto snímky jsme dále taktéž rozčlenili podle období, která pro sportovní filmy znamenala určitý posun kupředu (posun vázaný především na technický vývoj). Autorka snímky vybírala podle svého uvážení a podle atraktivity získané u diváků. Poté jsme se zaměřili i na ostatní státy, a to konkrétně na Německo, Itálii a Francii – státy, jež sportovními snímky taktéž vynikaly, avšak jejich produkce nedosahovala míry produkce americké.

Poslední kapitolu tvoří vybrané sportovní zahraniční filmy reflektující druh sportu, který byl pro snímek stěžejním. Zaměřili jsme se především na sporty, které se ve filmu objevovaly a stále objevují nejvíce: box, americký fotbal, baseball, atd. Právě četnost snímků s těmito sporty byla důvodem jejich velké oblíbenosti. Kolem

nich je vytvořeno největší divácké pole a díky své atraktivitě se staly jedněmi z nejdiskutovanějších sportovních filmů let minulých i současných.

Co se týče námětů - v prvních letech české kinematografie se točily především snímky komediální z prostředí kolektivního sportu - kopané. Po válce se filmoví tvůrci zaměřili na vzdělávání mládeže v socialismu, např. ve snímku **Brankář bydlí v naší ulici** z roku 1957 nebo **Komu patří pohár** (1960). Oproti tomu snímky jako **Dovolená s Andělem** (1952) nebo **Anděl na horách** (1955) vedly naopak dospělého k socialistickému optimismu.

V americké kinematografii byly naopak první sportovní snímky mnohdy spojené s žánrem muzikálu nebo komedie a upřednostňovaly samozřejmě národní sporty, jakými jsou baseball (**Take me Out to the Ball Game**) nebo americký fotbal. Stejným způsobem postupovaly (a dodnes postupují) i jiné národní kinematografie – nejvíce filmů točily (a točí) o sportu, který jim je historicky nejbližší a ve kterém excelují (Francie – cyklistika, Německo – kopaná...).

Pravdivost a věrnost filmů opírajících se o sportovní tematiku je otázkou, která nás napadá po každém shlédnutí jakéhokoli filmu. Ve většině sportovních snímků klasického střihu jde o jediné: ukázat divákovi, že nic není nemožné. Sportovní snímky se člověku snaží sdělit určitý odkaz – v podobě pravidel jednotlivých sportů, trnité cesty za vrcholem, legendy aj. Tyto filmy s sebou nesou určité ponaučení, snaží se diváka do jisté míry motivovat, inspirovat, dokonce i vzdělávat a umravňovat.

U sportovních filmů se o posun ve vývoji, pomineme-li vývoj technický nijak drasticky nevyvíjel. Už stovky let se odehrává v tomtéž filmovém prostředí s často se shodujícím příběhem. A proč se tyto filmy stále točí, když se sobě navzájem tolik podobají? Právě proto, že sport se stal neodmyslitelnou součástí života každého z nás. Lidé se chtějí o sportu dozvědět stále víc. Chtějí znát osudy ostatních, zvláště pak těch, kteří jsou úspěšní a slavní. Poutavost, kterou sportovní filmy doslova číší, přitahuje široké spektrum diváků po celém světě.

Autorčin vřelý pohled na filmy se sportovní tematikou dokládá i fakt, že velkou většinu zmíněných snímků sama již dříve shlédla a že patří mezi její nejoblíbenější. Fascinuje jí na nich především to napětí, které je provází, možnost zobrazení obdivuhodných sportovních výkonů doložené častokrát velmi přesvědčivou autenticitou, že ač je každý sport „jiný“ má mnoho společného. Sport jako takový stmeluje lidi, národ i svět nezávisle na jejich rase, vzdělání a společenském i náboženském vyznání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BROŽ, J. a FRÍDA, M. *Historie československého filmu v obrazech 1898-1930*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966. 293 s. ISBN

BŘEZINA, V. *Lexikon českého filmu*. 1.vyd. Praha: Cinema, 1996. 521 s. ISBN 8085933-09-8

GRÖNEMEYER, A., přeložila Radka Martínková. *Film*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. 192 s. ISBN 80-251-0209-2

HALADA, A. *Český film devadesátých let: Od Tankového praporu ke Koljovi*. Praha: Lidové noviny, 1997. 241 s. ISBN 80-7106-251-0

HODÁŇ, B. *Úvod do teorie tělesné kultury*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 108 s.

MELOUNEK, P. *Čeští filmaři, něžní barbaři*. Praha: Bohemia, 1996. 169 s. ISBN 80-85803-22-4

OLIVA, L. *Filmová Itálie*. 1. vyd. Praha: Čs. Filmový ústav, 1987. 80 s. ISBN 59-441-84

PROCHÁZKA, K., *Olympijské hry Od Athén 1896 po Moskvu 1980*. 1.vyd. Praha: Olympia, 1984. 636 s.

RIPPON, A., přeložil Jaroslav Hrbek. *Hitlerova olympiáda*, 1.vyd. Praha: BB/art, 2008. 246 s. ISBN 978-80-7381-315-4

RÖWEKAMP B., přeložila Radka Martínková. *Hollywood*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. 192 s. ISBN 80-251-0283-1

SEKOT, A. *Sociologické problémy sportu*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-2562-8

SOMMER, J. *Malé dějiny sportu aneb o sportech našich předků*. 1.vyd. Praha: Fontána, 2003. 273 s. ISBN 80-7336-116-7

TOEPLITZ, J., přeložil dr. Richard Vyhlídal. *Dějiny filmu 1. Díl 1895-1918*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1989. 296 s. ISBN 11-118-89

Seznam použitých internetových zdrojů

BOW, C. FDb. *Gentleman Jim* [online]. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/gentleman-jim/40432>

ČESKÁ TELEVIZE. *Nedodržení slib* [online]. Copyright © 1996-2014 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10193582791-nedodrzeny-slib/>

ČESKÁ TELEVIZE. *Věra 68 vzlet a pády nejslavnější české gymnastky Věry Čáslavské* [online]. [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: <http://vera68.ceskatelevize.cz/>

ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Bilí muži neumějí skákat* [online]. POMO Media Group s.r.o., 2001-20014 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/8340-bili-muzi-neumeji-skakat/>

ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Komu patří pohár?* [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/35413-komu-patri-pohar/bazar/>

ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Nejlepší hráč* [online]. Copyright © 2001-2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/5803-nejlepsi-hrac/>

ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. *Postavení mimo hru* [online]. POMO Media Groups.r.o., 2001-2014 [cit.2014-01-06].Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/273987-postaveni-mimo-hru/>

FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Americký idol* [online]. Copyright ©2003-2014. Dostupné z: www.fdb.cz/film/americky-idol-everybody-s-alramERICAN/62679

FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Hrdinové neděle* [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/hrdinove-nedele-gli-eroi-della-domenica/8741>

FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Krvavá pěst* [online]. Copyright ©2003-2014. Dostupné z: www.fdb.cz/film/krvava-pest-bloodfisht/10856

FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Martina Sáblíková - Sama proti času*. [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/martina-sablikova-sama-proti-casu/116171>

FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Nadmuté město* [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/nadmute-mesto-fat-city/40679>

FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. KALÁB, Ondřej. *Offside* [online]. 2010 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/offside/61946>

FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Olympijské léto* [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/olympijske-leto-der-olympische-sommer/14951>

FILMOVÁ DATABÁZE S.R.O. *Zkrocení zlého muže* [online]. Copyright © 2003-2014 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/zkroceni-zleho-muze/23849>

IMDb.cz. *Pigskin Parade (1936)*. [online]. Copyright © 1990-2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0028103/>

The New York Times Company. *The First Olympics: Athens 1896 (1984)* [online]. © 2014 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/movies/movie/17501/The-First-Olympics-Athens-1896/overview>

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Návštěvnost českých kin v letech 1989-2012	31
Tabulka 2: Ceny vstupenek do českých kin v letech 1989-2012	32

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Fotogalerie vybraných českých filmů se sportovní tematikou. I - VI

Příloha B – Fotogalerie vybraných zahraničních filmů se sportovní tematikou

..... VII - X

PŘÍLOHY

Příloha A – Fotogalerie vybraných českých filmů se sportovní tematikou

Muži v offsidu (1931)

Klapzubova jedenáctka (1938)

V trestném území (1950)

Anděl na horách (1955)

V proudech (1957)

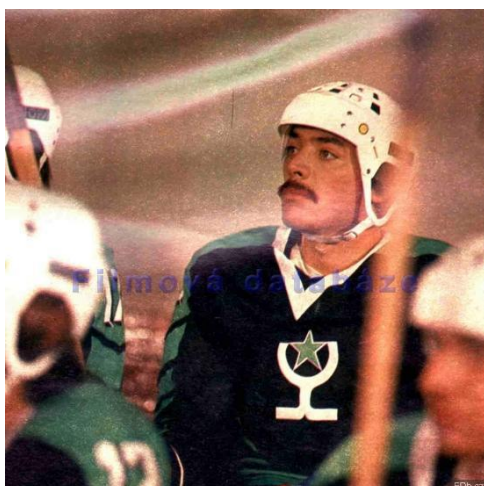
O něčem jiném (1963)

Rodeo (1972)

Postavení mimo hru (1979)

Revue na zakázku (1982)

Sněženky a machři (1982)

Všechno nebo nic (1984)

Pěsti ve tmě (1986)

Snowboardáci (2004)

Tacho (2010)

Okresní přebor - Poslední zápas Pepíka Hnátky (2012)

Příloha B – Fotogalerie vybraných zahraničních filmů se sportovní tematikou

Chaplin boxerem (1915)

Die elf Teufel (1927)

Kluk z ulice (1931)

Kid Galahad (1937)

Pýcha Yankeeů (1942)

Tělo a zuřivost (1952)

Papírový lev (1968)

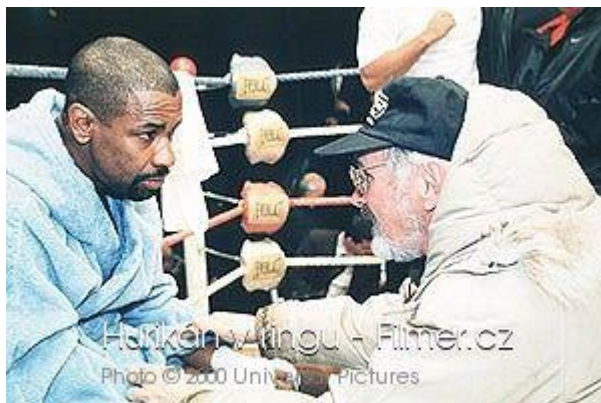
Zuřící býk (1980)

Americký idol (1988)

Hurikán v ringu (1999)

Hokejový zázrak (2004)

Zrození šampióna (2009)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tereza Hlaváčková

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Prezenční

Název práce: Vizuální pojetí sportu v českém a zahraničním filmu

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 66

Celkový počet stran příloh: 10

Počet titulů českých použitých zdrojů: 13

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 19

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: MgA. Tomáš Kepka